

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ ขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน
ระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

โดย

นายถวิล ตรีวรปรัชญ์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ปี 2556

รหัสโครงการPUG56E0008

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ ขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน
ระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

คณะผู้วิจัย

นายถวิล ตรีวรปรัชญ์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ปี 2556

คำนำ

รายงานตามโครงการ ขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เขต อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียนและทบทวน องค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อถอดบทเรียนและทบทวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ซึ่งได้จัดกระบวนการถอดบทเรียนใน 4 โครงการได้แก่ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลตาจั่น อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวมกรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ ที่มีเป้าหมายของงาน กระบวนการพัฒนาคน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ตั้งไว้

รายงานฉบับนี้ ได้สรุปผลการถอดบทเรียนทั้ง 4 โครงการดังกล่าว ว่ามีกระบวนการอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในงานที่มีความคล้ายๆกับงานวิจัยที่ได้รับการถอดบทเรียนดังกล่าว และน่าจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้สนใจได้บ้าง

สิงหาคม 2557

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง การขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เขต

อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย นายถวิล ศรีวรปรัชญ์

ปี 2556

แหล่งทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียนและทบทวน องค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่ โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อถอดบทเรียน และทบทวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุมประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่คนพิการ ผู้การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติต่อ หน่วยงานเกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่จะได้รับการถอดบทเรียนเป็นคณะวิจัย ใน 4 โครงการคือ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลตาจั่น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบ อาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โครงการ ศึกษา แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่และ โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครอง เด็กพิการบ้านหนองไผ่งามและกลุ่มที่จะได้รับการขยายผลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายหลัก 200 คน และกลุ่มเป้าหมายรองจำนวน 250 คนรูปแบบการวิจัยเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. บทเรียนและบททวน องค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่ โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1.1 พบว่าคนพิการทั่วไป จะมองตนเองว่า “ฉันไม่ใช่คนพิการ” ในช่วงแรกๆที่เกิดความบกพร่องกับตนเอง ที่ตนเองยังไม่รับรู้ว่าได้เกิดขึ้นกับตนเอง แล้วและเป็นช่วงที่อยู่ในระหว่างการรักษา จะมีความรู้สึกกลัว รู้สึกหดหู่ รันทดใจเมื่อพบเห็นคนพิการ พยายามไปรักษาในสถานที่ต่างๆ เมื่อไม่ดีขึ้นจึงเกิดการยอมรับว่า ตนเองเป็นคนพิการ แล้วและทำให้อยู่กับสภาพที่ตนเองเป็น พยายามฟื้นฟูสภาพตนเองให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันและเรียนรู้ที่จะทำให้อาการดีขึ้น ปรับสภาพบ้านให้เหมาะสมแก่ความพิการของตนเอง ให้กำลังใจตนเอง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น อยากประกอบอาชีพ อยากช่วยเหลือคนพิการด้วยกัน และคิดว่าความพิการมิได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต เกิดความมั่นใจในตนเอง จึงสามารถจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อสามารถจัดการตนเองได้ก็จะเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรคนพิการเพื่อช่วยเหลือกันเองในกลุ่มคนพิการ เพราะมองว่าการรวมกลุ่มจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันของคนพิการ มีการสร้างพลังให้กันและกัน ทำให้เข้าถึงสิทธิของคนพิการ และทำประโยชน์ให้กับครอบครัว ชุมชน สังคม ได้เหมือนกับคนที่ไม่พิการ

1.2 บทเรียน องค์ความรู้ ในการจัดการตนเองของครอบครัวคนพิการ

พบว่า การจัดการตนเองของคนในครอบครัว ใช้วิธีการมองโลกในแง่บวก ถามตัวเองว่าจะทำอะไรได้บ้างในการดูแลคนพิการ โดยการปรึกษาผู้รู้ เพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน หมอ ในเรื่อง องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการ ปรึกษาหารือกันระหว่างคนในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้อง ว่าจะจัดการอย่างไรในการดูแลคนพิการและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต้องให้กำลังใจ กันและกัน มีการสร้างความเข้มแข็งท่ามกลางความอ่อนแอของคนในครอบครัว ยอมรับกับสภาพความพิการของสมาชิก ถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในวางแผนดูแล เพื่อที่จะต้องเลี้ยงดูเขาตลอดไปให้ดีที่สุดใช้หลักธรรมะเข้าช่วยในการเยียวยาสภาพจิตใจว่า ทุกสิ่งย่อม เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปค่อยๆ ยอมรับ อดทน อดกลั้นกับสาหัส คำพูดของคนจากสังคมภายนอก และแบ่งบทบาทของสมาชิกในครอบครัวตามความเหมาะสมและความถนัด ของแต่ละคน และให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมและรับรู้ถึงสภาพความพิการ ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

1.3 องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว

พบว่าองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดูแลคนพิการพื้นฐานได้แก่ ความรู้เรื่องการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาทักษะการใช้ อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสังคม คนในครอบครัวต้องนำพาคนพิการเข้าสังคมในโอกาสที่มีกิจกรรมต่าง ๆ กับคนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม ด้านอาชีพครอบครัวต้องรู้ว่า คนพิการที่อยู่ในครอบครัวย่อมอยากมีรายได้ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว และรู้ว่าคนพิการที่ดูแลอยู่สามารถประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับคนทั่วไปหรือไม่ ถ้าสามารถ ประกอบอาชีพได้ต้องสนับสนุนให้ฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ จะทำให้เขามีความรู้สึกว่ามีคุณค่า

2. กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2.1 กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นใช้หลักการ ที่คนใน ชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปคำตอบ และถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงงาน ซึ่งการส่งเสริมสนับสนุนให้ คนในระดับชุมชนได้ใช้องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของตนเองมาการแก้ปัญหาความต้องการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการ จึงเริ่มจากการศึกษาปัญหาความต้องการของคนพิการแบบมีส่วนร่วม โดยการลงไปพูดคุยให้ถึงตัวคนพิการและผู้ดูแล ผู้ที่ให้บริการคนพิการเพื่อทางออกร่วมกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ ในการสนับสนุนให้คนพิการและบุคคลกลุ่มบุคคล หน่วยงานได้ทำงานร่วมกันในการบริการคนพิการให้เข้าถึงสิทธิคนพิการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

2.2 ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น พบว่าทำให้ ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นช่องทาง และโอกาสในการสนับสนุนให้คนพิการและบุคคลกลุ่มบุคคล หน่วยงานได้ทำงานร่วมกันในการบริการคนพิการทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิคนพิการและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรด้านคนพิการ คือ ชมรมคนพิการ กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ กระบวนการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ การสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ รูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม มีการทบทวนสถานการณ์ตามประเด็นดังกล่าวและได้

ร่วมกันวางแผนหาข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ สรุปคำตอบที่ได้ นำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการช่วยเหลือคนพิการและกลุ่มชมรมคนพิการ โดยสรุปมีข้อค้นพบดังนี้

1. นักวิจัยมีความเข้าใจโครงการร่วมกัน กับนักวิจัยมีการศึกษาปัญหาความต้องการ โดยการร่วมกันสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ลงเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สรุปผล

2. นักวิจัยได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้น กับคนพิการ ครอบครัว ชุมชนหน่วยงานในตำบลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

3. คนพิการ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลได้เรียนรู้ถึงหลักการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้รู้จักทบทวนตนเอง ได้เรียนรู้อย่างจริงจังทำงานกับผู้อื่น รู้ทางแก้โลกมืด รู้จักประยุกต์ความรู้เดิมไปใช้กับเหตุการณ์ที่พบใหม่ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

4. นักวิจัยเห็นความสำคัญของสิ่งที่ทำว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้ที่มีหัวอกเดียวกัน

5. นักวิจัยสามารถใช้ความรู้และทักษะไปดำเนินการในกลุ่มที่ครอบครัวมีลูกพิการทางสมองได้

6. เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น/ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาร่วมสนับสนุนมากขึ้น

7. ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของโครงการพบว่า ผู้ปกครอง ไม่ค่อยมีเวลา เพราะต้องดูแลลูกพิการ

8. ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย บอกว่าควรมีการกระตุ้นให้กลุ่มนักวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เป็นระยะ ปีละ 1 ครั้ง

9. ข้อเสนอจากโครงการ กับนักวิจัย รู้วิธีแก้ปัญหา รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ลูกดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองได้ กับชุมชนของตนเอง ชุมชนหันมาให้ความสนใจ สนับสนุนช่วยเหลือมากขึ้น ผู้นำเห็นความสำคัญให้การช่วยเหลือมากขึ้น กับหน่วยงานในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสนใจและการสนับสนุนมากขึ้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ให้การสนับสนุนและใช้เป็นที่พักศึกษาของนักศึกษาและผู้ปกครองที่มีลูกพิการมีคนพิการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น 22 ราย กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่ พบว่า มีการจัดสวัสดิการให้คนพิการ มี 4 ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง คือกรรมการ กองทุน กฎระเบียบ และการสนับสนุนจากภายนอกและพบแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม และเกิดชุดความรู้ที่นำไปขยายผลต่อองค์กรและหน่วยงานอื่นที่ทำงานด้านคนพิการได้

ชุดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสารสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ทีมวิจัยใช้ ชุดความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน โครงการแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง กลุ่มช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่ เพราะเป็นชุดความรู้ที่ทีมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์แล้ว ว่าเป็นชุดความรู้ที่คนพิการได้รับประโยชน์ในวงกว้าง ที่เกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการที่มีความเข้มแข็ง ที่ยึดหลัก 5 ก. คือ กองทุนที่ยั่งยืน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ กรรมการที่มาจากทุกหมู่บ้าน กฎระเบียบและการปฏิบัติตาม การประสานงานทั้งในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม ซึ่งจากการยึดหลัก 5 ก. ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์ และกลุ่มยืนอยู่มาได้ ถึง 15 ปีแล้ว ผลที่เกิดการรวมกลุ่มคน รวมทรัพยากร ที่นำมาช่วยเหลือคนพิการ อย่างบูรณาการของคนในชุมชนถือว่าได้เป็น อย่างดี เช่น การทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ์ต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ได้ทุกคนทั้งนี้เกิด จากการมีฐานข้อมูลคนพิการทุกคนภายในตำบล การมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน โดยการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ที่รู้ว่าคุณพิการแต่ละคน มี ความจำเป็นในการดำรงชีพพื้นฐานอะไรบ้าง ทำให้นำมาใช้ในการช่วยเหลือได้อย่าง ทัวถึงและเป็นธรรมชุดความรู้เรื่องการประกอบอาชีพของเยาวชนพิการ ได้แก่ การเลี้ยงโค การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและ รถจักรยานยนต์ ชุดความรู้เรื่องการดูแลเด็ก พิการทางสมอง

3. สื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุด คนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานเกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

การสื่อสารชุดความรู้ครั้งนี้มีองค์ประกอบคือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบัวใหญ่ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน คนพิการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 12 คน ตัวแทน กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ และกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการ ตำบลบัวใหญ่ โรงพยาบาลผู้รับผิดชอบงาน คนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่กลุ่มผู้ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลสื่อที่ใช้ มี 2 อย่างคือ คู่มือการพัฒนาคนพิการ ประสบการณ์การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา วิธีการ สื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับคนพิการในระดับพื้นที่

เปิดวิทัศน์เรื่อง ชมรมคนพิการแกนนำชุมชนเพื่อคนพิการ ประมาณ 15 นาที เนื้อหาของวิทัศน์ นำเสนอ ปัญหาของคนพิการ เริ่มตั้งแต่การจดทะเบียนคนพิการที่ไม่ครอบคลุมคนพิการ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีบัตรแล้ว การเข้าถึงสิทธิของคนพิการก็ยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากคนพิการไม่ทราบว่าสิทธิของตนมีอะไรบ้าง และวิทัศน์ได้เสนอวิธีแก้ปัญหานี้ คือ การตั้งกลุ่มชมรมคนพิการเพื่อช่วยให้การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ ชมรมจะคอยช่วยประสานงานให้คนพิการในเรื่องการเข้าถึงสิทธิได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายหมู่โดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ โดยประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่าเมื่อก่อนตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ นั้นคนพิการมีปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การเข้าถึงสิทธิต่างๆ นั้นต้องรอให้หน่วยงานของรัฐให้บริการ ทำให้คนพิการได้รับบริการที่ไม่ครอบคลุม ทางมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้ามาช่วยจัดตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ โดยเริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ.2537 ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ปี2558) จากนั้นคณะกรรมการผู้ร่วมอภิปรายได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือคนพิการให้เข้าถึงสิทธิ การเยี่ยมคนพิการ การออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและจัดสวัสดิการให้คนพิการ เพื่อประสานหน่วยงานในการช่วยเหลือคนพิการ และผู้ร่วมอภิปรายได้กล่าวถึงกิจกรรมของกลุ่มว่ามีการจัดกิจกรรมหารายได้เข้ากลุ่ม โดยการจัดทำผ้าป่า หารเงินเข้ากลุ่ม การออมแบบสัจจะ คนละ 50 บาท ต่อเดือน การจัดสวัสดิการให้คนพิการเมื่อป่วย เมื่อเสียชีวิต ให้เงินกู้ยืม ประกอบอาชีพ โดยไม่มีดอกเบี้ย การจัดงานวันคนพิการสากล เพื่อนำพาคนพิการออกสู่สังคม

การมีส่วนร่วมจากผู้เข้าร่วมเวที เมื่อการอภิปรายของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ นำเสนอเสร็จ ได้ให้ผู้เข้าร่วมเวที ชักถามและเสนอแนะมีตัวแทนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถามว่าปัจจุบันมีเงินกองทุนอยู่ที่บาท เลขากลุ่มตอบว่ามีหนึ่งล้านเจ็ดแสนกว่าบาท ตัวแทนจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลถามถึงความเข้มแข็งของกลุ่มว่ามีอะไรบ้าง ประธานกลุ่มตอบว่า มีหลายองค์ประกอบ ได้แก่ กรรมการที่มาของกรรมการต้องมาจากทุกหมู่บ้าน มีระเบียบของกลุ่มที่มาจากการร่วมกันตั้งของสมาชิกกลุ่ม มีกองทุน มีการบริหารจัดการที่สุจริต ตรวจสอบได้ มีการประชุมกรรมการสม่ำเสมอ มีการประชุมสมาชิกประจำปี มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลที่ได้จากการจัดเวทีไปปฏิบัติ มีดังนี้

นายอำเภอจะประสานการช่วยเหลือคนพิการที่เร่ร่อน มอบหมายให้ สาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จัดทำทำข้อมูลแล้วนำเสนอให้นายอำเภอทราบ และในการออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ ในแต่ละเดือนจะประสานให้มีการตรวจรับรองความพิการเพื่อให้นำไปจดทะเบียนคนพิการต่อไป

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอใหญ่ รับจะจัดทำฐานข้อมูลโดยให้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำรวจข้อมูลคนพิการและแยกแยะกลุ่มเพื่อวางแผนให้บริการและจะมีการแต่งตั้งกรรมการดูแลคนพิการ ระดับอำเภอโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และจะมีการ ทบทวนการตั้งกลุ่มชมรมคนพิการ ให้ครอบคลุมทุกตำบล พร้อมทั้งจะอบรมให้แต่ละกลุ่มชมรม เขียนโครงการขอรับเงิน จาก องค์การบริหารส่วนตำบลมาทำกิจกรรมของกลุ่มชมรม ในปี 2559

มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ จะจัดพนักงานร่วมออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ จัดกิจกรรมการรับจดทะเบียนคนพิการแจกแผ่นพับความรู้เรื่องแนวทางการสร้างกลุ่มชมรมให้เข้มแข็ง และแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าร่วมเวทีระดมความคิดในการสร้างกลุ่มชมรม ช่วยเหลือคนพิการของตนเอง แล้วนำเสนอที่ประชุม จากนั้นอภิปรายหมู่ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ของตำบลหนองแจ้งใหญ่ แล้วให้ผู้ร่วมเวทีจัดทำแผนการพัฒนากลุ่มชมรมคนพิการ ตำบลบัวใหญ่

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ได้จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาเพื่อดูแลคนพิการของตำบลบัวใหญ่ โดยมีตัวแทนทุกหมู่บ้าน มีการคัดเลือกกรรมการดำเนินการ และมีนัดหมายจะทำระเบียบ ของกลุ่มในกลาง เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 มอบคู่มือการพัฒนาคนพิการจากการถอดบทเรียน กรณีกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการหนองแจ้งใหญ่

สรุปผลการสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการสู่การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่

พบว่า หน่วยงานที่เข้าร่วมเวที สนใจ ที่จะนำไปขยายผล คือ หน่วยงานด้านปกครอง จะประสานการช่วยเหลือแก่คนพิการที่ยากลำบาก เช่นเงินสงเคราะห์ 2,000 บาท การสร้างบ้านคนพิการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จะปรับปรุงฐานข้อมูลคนพิการภายในอำเภอ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริการคนพิการ ตามสภาพความจำเป็นและ สนับสนุนให้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดตั้งกลุ่มชมรมคนพิการทุกตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดงบประมาณสนับสนุนงานคนพิการโดยประสานกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และจะสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลวิจัยไปใช้

1.1 กระบวนการวิจัยควรให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมตั้งแต่ต้นเพราะจะรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่จะทำจนจบโครงการ

1.2 การถอดบทเรียนใช้วิธีการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ถอดบทเรียนกับผู้รับการถอดบทเรียนผู้ถอดบทเรียนต้องแจ้งจุดมุ่งหมายและวิธีการถอดบทเรียนให้ผู้รับการถอดบทเรียนที่ชัดเจน

1.3 การนำบทเรียนที่ถอดได้ไปใช้ต้องสังเคราะห์เนื้อหาและวิธีการที่จะนำไปใช้ในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน

1.4 การขยายผลงานวิจัย โดยการจัดเวทีอภิปรายหมู่ จำนวนผู้เข้าร่วมฟังไม่ควรมีจำนวนมากเกินไปเพราะจะทำให้ไม่มีสมาธิในการฟัง

2. การทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องเครือข่ายที่หลากหลายทั้งในเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ ในงานพัฒนาคนพิการ

2.2 ควรศึกษาเรื่องชุมชนนักรับปฏิบัติในการส่งเสริมอาชีพสำหรับครอบครัวคนพิการ

2.3 ควรศึกษาเรื่องชุมชนนักรับปฏิบัติในการป้องกันความพิการในชุมชน

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	4
กลุ่มเป้าหมายการดำเนินโครงการ	4
ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดทุนทางสังคม	7
แนวคิดการจัดการความรู้	8
แนวคิดการสื่อสาร	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
กรอบแนวคิดทางการวิจัย	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
กลุ่มเป้าหมาย	13
ขอบเขตของการวิจัย	14
ขอบเขตระยะเวลา	15
ขั้นตอนในการทำวิจัย	15
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมชุดความรู้	17
การสังเกตการณ์	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
องค์ความรู้การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัว	18
องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว	20
กระบวนการการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	23
การสื่อสารองค์ความรู้สู่ผู้ประกอบการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาศักยภาพคนพิการ	
สู่การขยายผลให้เกิดการปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ	
ในเขตพื้นที่อำเภอบัวใหญ่	33

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
รูปแบบ/วิธีการ สื่อวารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุด คนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ในระดับพื้นที่	34
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	38
อภิปรายผล	56
องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว	57
กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา	58
ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้คนพิการ ชุมชนและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้องคนพิการ	59
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	62
รูปกิจกรรม	63

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การก่อเกิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา หลังจากได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมาขึ้น โดยมีมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการรับเป็นโหนดในการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยได้รับทุนการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ในเรื่องของการนำหลักการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อต่อ ยอดชมรมคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการใน จังหวัดนครราชสีมาและงานคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมียุทธศาสตร์ของ พี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมาดังต่อไปนี้

1. พัฒนาให้เกิดโครงการวิจัยประเด็นใหม่ๆ ให้ครอบคลุมตามสิทธิคนพิการที่พึงได้รับ ดังนี้ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านสังคมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2. บริหารระบบการหนุนงานวิจัย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. สร้างเครือข่ายนักวิจัยให้หนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและจัดระบบแหล่งเรียนรู้ให้กับ นักวิจัยรายใหม่ในการเกิดการวิจัยที่มีคุณภาพ

4. การจัดการความรู้จากการวิจัย ผลักดันผลการดำเนินงานจากการวิจัยสู่นโยบาย

5. ประสานและเชื่อมโยงกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเคลื่อนงานนโยบายสู่ส่วนกลาง

6. นำหลักคุณธรรมมาใช้ในการพัฒนานักวิจัยและพี่เลี้ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีสติบนพื้นฐานการใช้งานเป็นตัวกิจกรรมในการเคลื่อนงาน

7. ยุทธศาสตร์ของ พี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นหน่วยด้านการจัดการความรู้ด้านงานคนพิการ

8. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่ขยายความรู้จากงานวิจัยมี

ผลการดำเนินงานการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรอบ 5 ปี สามารถนำไปขับเคลื่อนนโยบายองค์กรระดับเขตนครชัยรินทร์ พี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการนำเสนอต่อผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผู้อำนวยการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 9 นครราชสีมา พบว่า การเข้าถึงกายอุปกรณ์ลำบากเพราะมีศูนย์กลางอยู่จังหวัด นอกจากพบว่าใช้กายอุปกรณ์คนพิการแล้วชำรุดไม่มีแหล่งซ่อมบำรุง หรือการจัดปรับขนาดหรือแก้ไขกายอุปกรณ์ยังไม่มี การดูแลทั่วถึง หลังจากนั้นมาสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 9 จึงได้จัดให้มี โหนดจ่ายกายอุปกรณ์สำหรับคนพิการ จำนวนเพิ่ม 4 แห่ง ในโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลบัวใหญ่ โรงพยาบาลปากช่อง โรงพยาบาลพิมาย โรงพยาบาลปากช่อง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้ารับบริการขอรับกายอุปกรณ์คนพิการใกล้บ้าน ในกรณีการซ่อมกายอุปกรณ์ที่เป็นปัญหาของคนพิการที่ใช้กายอุปกรณ์ชำรุดไม่มีที่ซ่อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นำผลการวิจัยความต้องการคนพิการ ให้มีคนที่ความสามารถในการซ่อมหรือเป็นช่างมาเข้ารับบริการซ่อมแซมกายอุปกรณ์ จำนวน 32 คน ตามจำนวนอำเภอและองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้เปิดศูนย์ซ่อมที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นทางการในวันที่ 5 กันยายน 2554 ที่ผ่านมาโดยให้ช่างหมุนเวียนการให้บริการทุกวัน และจัดให้มีรถโมบายออกมารับกายอุปกรณ์ที่ต้องการซ่อมรับมาซ่อมในศูนย์เรื่องการพัฒนาร่วมกันองค์การบริหารส่วนจังหวัดจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เกิดความร่วมมือของสำนักงานหลักประกันสุขภาพกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา สบทบงบประมาณและจัด MOU ร่วมกันโดยมีเงินจำนวน 20 ล้านบาทสนับสนุนกิจกรรม ในการพัฒนาคนพิการรูปแบบกายอุปกรณ์ กิจกรรมพัฒนากลุ่มชมรมคนพิการทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ

ด้านชุดความรู้ที่ได้จากการศึกษาศูนย์เรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บ้านหนองไผ่งาม ตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาสามารถนำชุดความรู้จัดพิมพ์เป็นหนังสือชุดความรู้ การเลี้ยงดูและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กสมองพิการและเด็กปัญญาอ่อน ฉบับชาวบ้าน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการจัดเวทีนำเสนอผลงานในเขต จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการนำไปปฏิบัติที่เห็นชัดเจนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โปรแกรมภาคการศึกษาพิเศษนำไปเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชน

ในปี 2555 สถานการณ์กองทุนได้เปลี่ยนไปเมื่อนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด คนเดิมไม่ได้รับการเลือกตั้งในปี 2555 นายคนใหม่มาต่องาน งบประมาณตั้งไว้การพัฒนาคนพิการไม่สามารถดำเนินการต่อได้ โครงการที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การคนพิการ องค์การเพื่อคนพิการ ขอรับได้รับอนุมัติต้องหยุดชะงัก ส่งผลให้การพัฒนาคนพิการในระดับ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านที่ขอรับการสนับสนุนไม่ได้รับการสนับสนุนส่งผลให้ คนพิการไม่ได้รับ โอกาสเหล่านี้เพราะที่ผ่านมงบประมาณที่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มคนพิการได้จากสำนักงาน หลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 9 นครราชสีมา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น โรงพยาบาล ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือกลุ่มชมรมคน พิการไม่สามารถมีกองทุนในพัฒนางานคนพิการได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์ใน พื้นที่โดยเฉพาะงบจากหน่วยงานระดับจังหวัด ขาดการวางแผนการพัฒนาในองค์กรที่ตนเองสังกัด อยู่ สาเหตุเกิดจากความไม่ชัดเจนของผู้บริหารที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าสามารถ ดำเนินการได้เฉพาะเรื่องงานสงเคราะห์อย่างเดียว

จากการวิเคราะห์พื้นที่จังหวัดนครราชสีมาในเรื่องแนวทางการพัฒนาคนพิการของ พี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชุมชนพัฒนาคนพิการจังหวัด ร่วมกับภาคีหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ถึงแม้ว่ามีหน่วยงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบงานคนพิการหลายหน่วยงานเช่น สำนักงาน หลักประกันสุขภาพเขต 9 นครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาแต่จังหวัด นครราชสีมาเป็นจังหวัดใหญ่ มีพื้นที่กว้าง การเดินทางมาเข้ารับบริการ คนพิการไม่สะดวก การ เข้าถึงบริการสวัสดิการต่างๆไม่ทั่วถึง เพราะคนพิการมีการกระจายอยู่ตามพื้นที่ที่ห่างไกลในพื้นที่ เขตหมู่บ้าน ตำบลอำเภอ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารยังกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ในตัวจังหวัด สถานการณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอื่นในระดับพื้นที่ยังขาดทักษะความรู้ ในการช่วยเหลือคนพิการความเข้าใจในการกิจบทบาทขององค์กรต่อกฎหมายของระดับนโยบาย

ดังนั้นพี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชุมชนพัฒนาคนพิการจังหวัดนครราชสีมา มองเห็นว่าชุดความรู้ประสบการณ์ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถทำให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษาต่อยอดงานคนพิการ โดยที่ให้คนพิการที่เข้าร่วมเวทีรับฟังประสบการณ์จากโครงการที่ผ่านมาสามารถกระตุ้นความคิด คนพิการสามารถลุกขึ้นมาต่อสู้ชีวิตได้หรือครอบครัวลุกขึ้นมาต่อสู้พร้อมมีพลัง ที่จะให้โอกาส คนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้เลือกใช้รูปแบบกระบวนการ บทเรียน การทำงานของพี่ เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุมชนพัฒนาคนพิการจังหวัดนครราชสีมา จึงได้เสนอ

โครงการขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่คนพิการ ครอบครัวคนพิการผู้นำชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนและทบทวน องค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการ และครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. เพื่อถอดบทเรียนและทบทวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
3. เพื่อสื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่คนพิการสู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานเกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่อำเภอบัวใหญ่จังหวัดนครราชสีมา

1.3 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินโครงการ

1. กลุ่มเป้าหมายในการถอดบทเรียนมี 4 โครงการคือ
 1. โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลจันทน์ อำเภอกองจังหวัดนครราชสีมา
 2. โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการโดย การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน
 3. โครงการ ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่
 4. โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการบ้านหอมไผ่งาม

2. กลุ่มเป้าหมายในการขยายผลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรองได้แก่กลุ่มเป้าหมายหลักได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวมาใหญ่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 40 คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตพื้นที่ตำบลบัวใหญ่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 120 คน ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 40 คน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวน 200 คน

กลุ่มเป้าหมายรอง องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 10 แห่ง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน

10 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขรับผิดชอบงานคนพิการ 10 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 115 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 115 คน รวมจำนวน 250 คน

1.4 ขอบเขตการดำเนินการ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

บทเรียนและบททวน องค์ความรู้ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ขอบเขตด้านพื้นที่

1. พื้นที่หลัก ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
2. พื้นที่บทเรียนขยายผลประสบการณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตระยะเวลา

วันที่ 15 กันยายน 2556 - มีนาคม 2557

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

ประชุมทีมงาน เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการทำงาน และวางเป้าหมาย และกระบวนการ ถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นผู้พิการจังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

1. การถอดบทเรียนโครงการวิจัยระดับพื้นที่ดำเนินการวิจัย
 2. ถอดบทเรียนภาคีเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยด้านคนพิการ
- จัดเวทีนำเสนอรูปแบบการทำงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รอง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
1. การสื่อสารต่อสาธารณะในพื้นที่รอง 10 ตำบล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
 2. สรุปและประเมินผลการนำเสนอผลการถอดบทเรียนร่วมกัน

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เนื้อหาข้อมูลจากการถอดบทเรียนและบททวน องค์ความรู้ในเรื่อง การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2. ได้สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเครือข่ายนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการถอดบทเรียน และบทพทวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

3. ได้องค์ความรู้จากการประมวลผลการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเด็นผู้พิการ

4. ได้สื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการสู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานเกี่ยวข้องคนพิการในระดับพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดทุนทางสังคม (social capital)
2. แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management-KM)
3. แนวคิดการสื่อสาร

การทบทวนแนวคิดทฤษฎีในครั้งนี้เป็นกรอบที่ต้องนำมาใช้ในการถอดบทเรียนให้เห็นวิธีการต่างๆหรือต้นทุนต่างที่เข้าไปมีส่วนร่วมให้คนพิการสามารถมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ได้แบบพึ่งตนเอง

2.1 แนวคิดทุนทางสังคม (social capital)

คำว่า “ทุนทางสังคม” มีจุดกำเนิดมาจากชาติดะวันตก ปีแอร์ บูดีเยอร์ (Pierre Bourdieu :1998) นำเสนอไว้ว่า ทุนทางสังคมว่าเป็นการรวมทรัพยากร ทั้งที่มีอยู่แล้วและมีศักยภาพมาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายที่มั่นคงมีความผูกพันและยอมรับกันและกัน (อ้างในกุศลสุนทรธาดาและคณะ, 2549)

ทุนทางสังคมได้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในการอภิปรายของ Hani fan (1920) (อ้างใน วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์ 2548 : 16) ในหนังสือ Rural school community centers ซึ่งได้อธิบายถึงสิ่งต่างๆ ที่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันของคน เช่น สิ่งเกี่ยวพันภาพลักษณ์ที่ดี (good will) การสร้างมิตรภาพ (fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างบุคคลหรือครอบครัวที่ทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้นมา Hani fan ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การสร้างทุนทางสังคมในชุมชนก็เช่นเดียวกันกับองค์กรทางธุรกิจ ก็จะต้องมีการสะสมทุนก่อนการดำเนินธุรกิจ การสร้างทุนทางสังคมโดยองค์กรทางสังคมนั้น ปัจเจกบุคคลจะต้องสร้างมิตรภาพ และจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าครอบครัว เพราะปัจเจกบุคคลหากอยู่โดดลำพัง อาจจะไม่ได้รับการช่วยเหลือทางสังคมจนกว่าเขาได้เริ่มติดต่อกับเพื่อนบ้าน ทุนทางสังคมจึงจะมีการสะสมขึ้นมา

บัวพันธ์ พรหมพักพิง (2544) ได้นำเสนอไว้ว่าทุนทางสังคมเป็นพลังที่ขับเคลื่อนในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไม่ได้มาจากภายนอก แต่เป็นพลังภายในที่มีอยู่แล้วในสังคมนั้น เช่น พลังทรัพยากรในครัวเรือน พลังทรัพยากร กลุ่มองค์กร เครือข่าย ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้เกิดพลังทางสังคมทับขึ้น (social energy) ทำให้เกิดการปรับตัว เจริญต่อรอง เพื่อไม่ให้เกิดการกดทับจากภายนอก ทุนทางสังคมจึงมีประโยชน์ทำให้เกิด ความพึงพิง พึงพาอาศัย ความสามัคคี ไว้วางใจ ของคนในชุมชนสามารถช่วยแก้ปัญหาของชุมชนนั้นได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกดทับจากภายนอก

อนงค์ นาคนบุตร (2545 : 38) กล่าวถึง ทุนทางสังคมในลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนว่า มิใช่เป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นในเมืองไทยแต่หากเป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทยมีอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นการมีน้ำใจต่อกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม การรวมกันกันเป็นองค์กรหรือการจัดตั้งเป็นเครือข่าย เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน เครือข่ายโรงสีชุมชน เป็นต้น ทุนทางสังคมคือพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนชุมชนต่างๆ ให้มีความสามารถในการเพิ่มพูนมูลค่าและทุนทางสังคมให้กับชุมชน

บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ (2551 : 13) ได้ใช้กรอบแนวคิดทุนทางสังคมมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและใช้ทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2 ซึ่งมีกรอบ 6 กรอบดังนี้ 1. วัฒนธรรมชุมชน 2. กฎจารีตประเพณี 3. ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. ระบอบกรรมสิทธิ์ 5. ระบบความสัมพันธ์ 6. ทรัพยากรบุคคล

2.2 แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management-KM)

วิจารณ์ พานิช (2547) ได้ระบุว่าจัดการความรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่ 1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร 2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ 3. การปรับปรุง ดัดแปลงหรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะต่อการใช้งานของตน 4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน 5. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้ 6 การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งานและปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้นเหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดเจน อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ)

สรุปการนำแนวคิดการจัดการความรู้มาเป็นแนวทาง เป็นกรอบในการรวบรวมบทเรียนในการทำงานโดยใช้ กรอบการถอดบทเรียนดังนี้ เป้าหมายของงาน กระบวนการพัฒนาคน เพื่อนำสู่ความสำเร็จของงานที่ตั้งไว้อย่างไร ซึ่งการประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประการแรกจะเริ่มจากการกำหนดความรู้หลัก ของการถอดบทเรียนใน 4 โครงการว่าจะถอดในเนื้อหาอะไรบ้าง ในเรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการในแต่ละโครงการ ประการที่สอง การเสาะหาความรู้จากโครงการ ที่เป็นเอกสารรายการวิจัยในแต่ละโครงการ และบุคคลที่เป็นนักวิจัย โดยการตั้งเคราะห์เนื้อหาเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เป็นทีมวิจัย ประการการที่สาม หลังจากได้เนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งาน ประการที่สี่ บันทึกเป็นเอกสารความรู้ในการการประกอบอาชีพของคนพิการ ประการที่ห้า นำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 แนวคิดการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (Sender/Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) (ปรมะ สตะเวทิน, 2546) ดังนั้นการสื่อสารจึงต้องมีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือมีสาร ผู้ส่งสาร ช่องทางการส่งสารและผู้รับสาร

รูปแบบการสื่อสารมีหลายรูปแบบ ในงานวิจัยนี้จะใช้รูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two – way communication) เพราะเป็นการสื่อสารที่ผู้รับมีการตอบสนองป้อนกลับทันทีส่งกลับมายังผู้ส่งโดยที่ผู้ส่งหรือผู้รับอาจจะอยู่ต่อหน้ากันหรืออยู่คนละสถานที่ก็ได้ แต่มีการเจรจาโต้ตอบกันไปมา โดยเป็นการผลัดกันทำหน้าที่ผู้ส่งและผู้รับ มีกิจกรรมระดับกลุ่มย่อย

(group communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับกลุ่มชนซึ่งมีคนจำนวนมาก ได้นำองค์ประกอบของการสื่อสารมาใช้คือ มีสาร(message) ที่เป็นความรู้เรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการที่ตัวคนพิการเป็นผู้ส่งสาร (Sender/Source) ผ่านช่องทาง (Channel) ในครั้งนี้ใช้เสียงเป็นสื่อส่งไปยังผู้รับสารคือกลุ่มเป้าหมาย (Receiver) โดยใช้วิธีการอภิปรายหมู่ ซึ่งสมจิต

ชีวาปริชา (2540: 152) กล่าวว่า การอภิปราย หมายถึงการที่คณะบุคคล กลุ่มบุคคลมาปรึกษาหารือกันโดยพูดแสดงความรู้ ความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะ แก้ปัญหาหรือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นกับผู้อื่น ในกลุ่มหรือในที่ประชุม เมื่อเสร็จการประชุมแล้วจะทำให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกันและช่วยกันตัดสินใจตกลงกันว่าควรทำอย่างไร หรือแก้ปัญหาอย่างไรและยุติด้วยการสรุปผลการอภิปราย

ร่วมกัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับโครงการวิจัยที่มีกิจกรรมจัดเวทีนำเสนอบทเรียนการประกอบอาชีพของคนพิการจาก 4 โครงการ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มิวิจัยได้ทบทวนเรื่อง การสื่อสาร และการขยายผลงานวิจัย ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

มาลีวรรณ สุขวัฒน์และคณะ (2552) ได้ศึกษากระบวนการสื่อสารกับสาธารณสุขน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ จิตประภัสสรตั้งแต่ นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน ซึ่งพบว่า กลยุทธ์ด้านการสื่อสารมี 3 กลยุทธ์คือเน้น การนำเสนอสาระที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล เน้นสาระการนำเสนอสาระที่ทำทนายให้ การปฏิบัติและเน้นการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่วนกลยุทธ์ด้านสื่อ ที่ใช้สื่อสารกับ สาธารณชนนั้นมี 5 กลยุทธ์คือ การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลแบบปากต่อปาก การสื่อสารทุกๆ ที่ที่มี โอกาส การบูรณาการช่องทางที่หลากหลาย การสื่อสารผ่านเครือข่ายและสร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้น อย่างเป็นรูปแบบและสม่ำเสมอ

นิธิตา สุ่มประดิษฐ์และคณะ (2552: ได้ศึกษาเรื่องการขยายโครงการ Antibiotics Smart use (ASU) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ในการขยายโครงการ ASU สู่ความยั่งยืนในการลดการใช้ยาปฏิชีวนะใน 3 โรค เป้าหมายคือ โรคติดเชื้อระบบทางเดิน หายใจส่วนบน โรคท้องร่วงเฉียบพลัน และแผลเลือดออก เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมี ส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม โครงการผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า การใช้สื่อบุคคลได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ในการขยายผลการอบรมและให้ความรู้สู่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในพื้นที่ (เช่น บุคลากร ทางการแพทย์ อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชน) ใช้ช่องทางของสื่อบุคคลเป็นหลักเพราะมี สัมพันธภาพที่ดีและมีความใกล้ชิดกับชุมชน

อนัญญา เจียนรัมย์ (2556) ได้ศึกษาความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาชีพและรายได้ อยู่ใน ระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

มยุรี พิวสุวรรณและคณะ (2556) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ชื่อ CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (Community Based Rehabilitation) ว่าอุปสรรคต่อการได้รับบริการสุขภาพที่คนพิการและครอบครัวอาจพบ ได้แก่ รัฐไม่มีนโยบายและกฎหมายหรือมีแต่ไม่เหมาะสม กรณีที่มีกฎหมายและนโยบาย อาจไม่ถูกนำมาบังคับใช้หรือไม่นำมาใช้ประโยชน์และอาจมีการกีดกันหรือขัดขวางเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพให้คนพิการ อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ การดำเนินการด้านสุขภาพ เช่น การประเมินการรักษาและการให้ยามักมีค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นปัญหาต่อคนพิการและครอบครัว อุปสรรคด้านกายภาพและภูมิศาสตร์ ปัญหาด้านคมนาคม การเข้าถึงอาคารสถานที่และอุปกรณ์การแพทย์เป็นตัวอย่างของอุปสรรคทั่วไปที่พบได้บ่อยเช่นเดียวกับการจำกัดของทรัพยากรในการดูแลสุขภาพในพื้นที่ชนบท และระยะทางที่ห่างไกลในการมาใช้บริการในเมืองใหญ่ อุปสรรคด้านข้อมูลและการสื่อสาร ความยากลำบากในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ เช่น คนหูหนวก อาจมีความยากลำบากในการสื่อสารบอกอาการของตนแก่แพทย์ และข้อมูลด้านสุขภาพมักไม่มีอยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนพิการ เช่น ข้อมูลในรูปแบบภาพสำหรับผู้มีความบกพร่องด้านสติปัญญา ทักษะที่ไม่ดีและการขาดความรู้เกี่ยวกับคนพิการของเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ บุคลากรทางการแพทย์อาจมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสม มีอคติ เพิกเฉย ขาดความตระหนักและมักขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการปัญหาสุขภาพในคนพิการ อีกประการหนึ่งคือ การขาดความรู้และมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับบริการและการดูแลสุขภาพทั่วไปของคนพิการ คนพิการอาจลังเลที่จะใช้

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้ศึกษาได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ 4 ประการ เพื่อถอดบทเรียนและรวบรวมชุดความรู้ และสามารถนำเสนอต่อ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคนพิการกลุ่มองค์กรคนพิการได้ในพื้นที่ ดังนี้

ประการแรก กรอบความรู้ชุดความรู้การดูแลสุขภาพองค์รวมของเด็กพิการ ที่ใช้ในการดูแล ในเรื่องการจัดการตนเองของเด็กพิการและครอบครัวคนพิการ ด้านการจัดอาหารสำหรับเด็กพิการ ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเคลื่อนย้ายเด็กพิการ ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหมีพื้นที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ พระสงฆ์กับการช่วยเหลือคนพิการ ด้านแหล่งสมุนไพรการรักษาเด็กพิการ ด้านการจัดปรับทัศนคติผู้ปกครองเด็กพิการ

ประการที่สอง ด้านศักยภาพคนพิการและครอบครัวคนพิการเพื่อการเครือข่ายชุมชน โดยใช้แนวคิดทุนทางสังคม (social capital) มาอธิบายให้เห็นต้นทุนของครอบครัวคนพิการ วัฒนธรรมความเชื่อและระบบครอบครัวคนพิการส่งเสริมแรงในการเข้าสู่อาชีพของคนพิการ ด้านทรัพยากรบุคคล อธิบายถึงความรู้หรือแหล่งเรียนรู้คนพิการ ด้านระบบชุมชน อธิบายถึงระบบสวัสดิการชุมชนการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันของคนในชุมชนในการสนับสนุนการประกอบอาชีพคนพิการ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ อธิบายถึง การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพคนพิการของครอบครัวคนพิการ ด้านกายภาพ ได้แก่ สาธารณูปโภค ถนน สวนสาธารณะแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของคนพิการ ระดับชุมชน

ประการที่สาม ด้านความรู้สร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีด้านทรัพยากรบุคคล เครือข่ายทางสังคมสามารถหนุนเครือข่ายคนพิการในพื้นที่

ประการที่สี่ รูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาต่อสาธารณะการสื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการกระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ การขยายผล นำความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนไปขยายผลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดเวทีอภิปรายหมู่และแจกเอกสารแนวทางการประกอบอาชีพของคนพิการที่ได้จากการถอดบทเรียนและจัดให้มีการซักถาม แลกเปลี่ยนเพราะผู้ตัวบุคคลมีความสำคัญในการนำเสนอแลกเปลี่ยนอย่างเต็มที่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อถอดบทเรียนและบททวน องค์ความรู้ ในเรื่องการจัดการตนเองของคณพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อถอดบทเรียนและบททวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคณพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสื่อสาร องค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคณพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคณพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายชุดรวบรวมองค์ความรู้ ในการถอดบทเรียนมี 4 โครงการคือ

1. โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลตาจั่น อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
2. โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย ตำบลหนองตาลใหญ่ อำเภอลิดา ตำบล หันห้วยทราย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
3. โครงการ ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคณพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 4) โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการบ้านหนองไผ่งาม ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มเป้าหมายชุดขยายผล

กลุ่มเป้าหมายในการขยายผลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง

1. กลุ่มเป้าหมายหลักได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวมาใหญ่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 40 คน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอใหญ่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 120 คน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 40 คน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน

2. กลุ่มเป้าหมายรอง องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 10 แห่ง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขรับผิดชอบงานคนพิการ 10 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 115 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 115 คน รวมจำนวน 250 คน

3.2 ขอบเขตของการวิจัย

ชุดกรอบความรู้ชุดความรู้การดูแลสุขภาพองค์รวมของเด็กพิการ ที่ใช้ในการดูแลในเรื่องการจัดการตนเองของเด็กพิการและครอบครัวคนพิการ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ชุดความรู้ในการจัดการตนเองคนพิการและครอบครัวคนพิการตำบลตาจั่น
 - 1.1 ชุดความรู้เรื่องการส่งต่อคนพิการในชุมชน
 - 1.2 ชุดความรู้ การจัดทำศูนย์รับฝากคนพิการในชุมชน
2. ชุดความรู้ในการจัดการตนเองคนพิการและครอบครัวเด็กพิการศูนย์เรียนรู้บ้านหนองไผ่งามตำบลห้วย จังหวัดนครราชสีมา
 - 2.1 ด้านความรู้การจัดการอาหารสำหรับเด็กพิการ
 - 2.2 ด้านความรู้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
 - 2.3 ด้านความรู้การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน
 - 2.4 ด้านความรู้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
 - 2.5 ด้านความรู้การจัดปรับทัศนคติผู้ปกครองเด็กพิการชุดความรู้ด้านการสร้างพลังการประกอบอาชีพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน
3. ชุดกรอบความรู้ด้านการเข้าสู่อาชีพของคนพิการ โดยการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนในการสนับสนุนคนพิการ
 - 3.1 แรงบันดาลใจในการเข้าสู่อาชีพคนพิการ
 - 3.2 ด้านต้นทุนทางสังคมของคนพิการ ได้แก่ทุนความรู้คนพิการเข้าสู่อาชีพ

ทุนครอบครัวเครือข่ายในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ ทุนกายภาพและสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ทุนธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

 - 3.3 ด้านการบริหารจัดการอาชีพคนพิการและครอบครัว
 - 3.4 ด้านการสร้างพลังความสุขจากการประกอบอาชีพคนพิการ

4. ชุดความรู้ด้านการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ให้สามารถนำพาคนพิการเข้าถึงสิทธิสร้างการสวัสดิการให้คนพิการได้ตรงกับความต้องการของคนพิการและครอบครัว

4.1 ด้านการเข้าถึงสิทธิคนพิการได้รับตามกฎหมาย

4.2 ด้านการสร้างสวัสดิการคนพิการในชุมชน

กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ขอบเขตด้านพื้นที่การขยายผล

1. พื้นที่หลักในการขยายเพื่อหวังผลในการนำไปปฏิบัติ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
2. พื้นที่บทเรียนขยายผลประสบการณ์ อำเภอบัวใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

3.3 ขอบเขตระยะเวลา

วันที่ 15 กันยายน 2556 - มีนาคม 2557

3.4 ขั้นตอนในการทำวิจัย

การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการรวบรวมออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนถอดบทเรียนให้เห็นชุดความรู้ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนจัดทำเป็นชุดความรู้ในรูปแบบสื่อต่างๆ ขั้นตอนที่ 3 การจัดเวทีขยายผลเพื่อให้เห็นการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังรายละเอียดนำเสนอให้เห็นกระบวนการทำงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความเข้าใจและขั้นตอนการรวบรวมชุดความรู้ การประชุมทีมงานในเรื่องกระบวนการรวบรวมชุดความรู้เพราะการรวบรวมชุดความรู้ชุดนี้เป็นการรวมทั้งรูปแบบเอกสารงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ศึกษามาแล้วและการนำผลการศึกษาไปทดลองใช้ของคนพิการว่าเกิดผลจากการนำไปใช้อย่างไร ถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นคนพิการจังหวัดนครราชสีมา ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ มากรอบในการรวบรวมชุดความรู้โดยแบ่งออกการรวม เป็น 3 ขั้นตอน

1.1 ศึกษาจากเอกสารโครงการวิจัยรายงานฉบับสมบูรณ์ ระดับพื้นที่ดำเนินการวิจัย 4 โครงการ โดยการศึกษาจากรายงานการวิจัย

1.2 รูปแบบการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยหรือการสัมภาษณ์รายบุคคลถอดบทเรียนรายโครงการ และผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยด้านคนพิการ จำนวน 4 โครงการ

1.3 การรวบรวมชุดความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนนำมาทำเป็นเอกสารชุดความรู้เรื่องการกาสร้างพลังการประกอบอาชีพคนพิการ สร้างสุขภาพองค์รวมของเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน การสร้างระบบส่งต่อโดยครอบครัวและชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มชมรมคนพิการในการนำพาคนพิการเข้าถึงสิทธิ โดยการนำชุดความรู้ที่ได้จากการเขียนโครงการวิจัยรายงานฉบับสมบูรณ์และได้จากผลการปฏิบัติงานมาเทียบเคียงยืนยัน ว่าข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้าง

1.4 การนำมาสรุปวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหาตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาได้เขียนกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ ซึ่งการนำข้อมูลมารวบรวมสามารถนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ของโครงการและรวบรวมเป็นชุดให้เห็นเป็นรูปธรรมในการนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมชุดความรู้ในรูปแบบสื่อเพื่อขยายผลรวบรวมเป็นชุดความรู้ โดยจัดทำเป็นรูปเล่มเนื้อหาแต่ละชุดความรู้ในการเป็นคู่มือ ในการดำเนินการแจกจ่ายให้กับผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำไปใช้ได้จำนวน 300 เล่ม เมื่อมีคนพิการเข้ามาปรึกษาหารือให้บริการที่สำนักงานมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการแจกจ่ายให้กับ องค์การบริหารส่วนตำบลในละแวกนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในละแวกนั้น

ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีขยายผลสู่สาธารณะ รูปแบบการขยายผลที่เขียนไว้ในโครงการได้แก่การจัดทำ VCD ชุดความรู้

การนำเสนอเวทีระดับอำเภอรูปแบบการทำงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธี จัดเวทีเสนอกลุ่มเป้าหมายในระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล การจัดเวทีระดับอำเภอ การจัดเวทีระดับตำบล โดยมีรายรายละเอียด

การนำเสนอ เวทีระดับตำบล ได้จัดเวทีนำเสนอแกนนำชุมชนในตำบลบัวใหญ่ จำนวน 200 คน เพื่อให้คนในตำบลบัวใหญ่สามารถนำประสบการณ์ความรู้ที่ได้จากเวทีการนำเสนอต่อกลุ่มจิตอาสาในระดับตำบล จัดรูปแบบให้ตัวแทนคนพิการนำเสนอการประกอบอาชีพของตนเอง ต่อกลุ่มใหญ่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แจกจ่ายเอกสาร

สรุปและประเมินผลการนำเสนอผลการถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างทีมชุดพี่เลี้ยงที่ถอดบทเรียนกับทีมโครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการ เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมชุดความรู้

1. ศึกษาเอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาเอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ เป็นกรอบใน ใช้กรอบ เช่น ความเดิม ความรู้ใหม่ หรือปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการเลี้ยงดูคนพิการอย่างไร มีอะไรที่นำไปปฏิบัติแล้วดีขึ้นบ้าง สามารถนำมาจัดปรับเพื่อให้เห็นว่าสามารถเพิ่มอย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายบุคคล

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายบุคคลคนที่ประกอบอาชีพที่ใช้องค์ความรู้จากการศึกษาได้นำไปปฏิบัติจำนวน 10 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 10 คน โครงการสร้างสุขภาพองค์กร รวมคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนโดยศึกษาต้นทุนทางสังคมของครอบครัวคนพิการ โครงการที่ศึกษาการสร้างแนวทางการสร้างพลังการประกอบอาชีพคนพิการ

3. การสนทนากลุ่ม (focus group)

การสนทนากลุ่มย่อยโครงการที่ 1.ได้คัดเลือกแกนนำคนพิการที่ประกอบอาชีพได้สำเร็จ จำนวน 10 คน ตัวแทนครอบครัวคนพิการ จำนวน 10 คน แกนนำชุมชน จำนวน 10 คน รวมจำนวน 30 คน โครงการที่ 2 ตัวแทนผู้ปกครองเด็กพิการ จำนวน 10 ครอบครัว เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานคนพิการ ที่อยู่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 3 คน รวม จำนวน 16 คน โครงการที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อจัดสวัสดิการคนพิการ กรรมการการกล่มจำนวน 15 คน แกนนำชุมชนจำนวน 12 คน ตัวแทนคนพิการและครอบครัวคนพิการ จำนวน 15 คน รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 42 คน โครงการศูนย์รับฝากคนพิการ กลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกโครงการนี้ประกอบไปด้วย นักวิจัยที่เป็นแกนนำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.6 การสังเกตการณ์

การสังเกตการณ์ในช่วงที่สัมภาษณ์มีการสังเกตการณ์คู่กับสัมภาษณ์คนพิการที่ประกอบอาชีพที่ใช้องค์ความรู้จากการศึกษาได้นำไปปฏิบัติ เก็บข้อมูลต้นตอทางสังคมที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยครอบครัวชุมชนเป็นคนสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือการสร้างสุขภาพองค์กรรวมของคนพิการ หรือสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ ว่าสามารถนำพาคนพิการเข้าถึงสิทธิคนพิการหรือไม่และเข้าถึงอย่างไร

สรุปได้ว่ากระบวนการถอดชุดความรู้ที่ได้จากแต่ละรูปแบบ เพื่อนำมารวมกันให้เห็นเป็นชุดความรู้ที่สามารถมาใช้ประโยชน์ ในการที่จะนำไปผลิตสื่อในการถ่ายทอดในการเรียนรู้ของกลุ่มบุคคลทั่วไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการรวบรวมชุดความรู้ในบทนี้จะได้รายงานผลการวิจัยอยู่ 3 เรื่อง คือ เรื่องบทเรียน องค์ความรู้ มีอยู่จำนวน 3 ชุด การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัวคนพิการ การสร้างพลังการประกอบอาชีพคนพิการโดยการสนับสนุนของครอบครัวชุมชน การสร้างสุขภาพองค์รวมของเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน การสร้างวามเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ เรื่องกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเรื่องการสื่อสารองค์ความรู้ชุด ประสพการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไป

4.1 องค์ความรู้ การจัดการตนเองของคนพิการและครอบครัว

องค์ความรู้ ความหมายคำว่าจัดการตนเองของคนพิการ คือความรู้ในเนื้อหาหรือส่วนของเนื้อหาในการเรียนรู้ในการจัดการตนเองของคนพิการ ซึ่งเนื้อหาจะประกอบไปด้วย การเข้าใจในความพิการของตนเอง ความรู้และทักษะในการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพในกรณีที่สามารถประกอบอาชีพได้และความรู้และทักษะในการออกสู่สังคม

จากการถอดบทเรียนในการรวบรวมชุดความรู้จำนวน 4 โครงการตามเป้าหมายช่วงแรกๆ คือ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลตาจั่น อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โครงการ ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการบ้านหนองไผ่งาม ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ชุดความรู้ค้นพบที่มีข้อเหมือนกันก่อนที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาในแต่ละโครงการ ซึ่งมีข้อค้นพบโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประการที่หนึ่ง ความเข้าใจความหมายคำว่าความพิการของตนเองในความพิการ ความเข้าใจถึงความพิการของตนเอง พบว่าคนทั่วไป มักจะมองตนเองว่า “ฉันไม่ใช่คนพิการ” ในช่วงแรกๆ ที่เกิดความบกพร่องกับตนเองที่ตนเองยังไม่รับรู้ว่าได้เกิดขึ้นกับตนเองแล้วและเป็นช่วงที่อยู่ในระหว่างการรักษา จะมีความรู้สึกกลัว รู้สึกหดหู่ รันทดใจเมื่อพบเห็นคนพิการ พยายามไปรักษาในสถานที่ต่างๆ เมื่อไม่ดีขึ้นจึงเกิดการยอมรับว่า ตนเองเป็นคนพิการแล้วและทำใจอยู่กับสภาพที่ตนเองเป็น พยายามฟื้นฟูสภาพตนเองให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันและเรียนรู้ที่จะทำให้ดีขึ้น ปรับสภาพบ้านให้เหมาะสมแก่ความพิการของตนเอง ให้กำลังใจตนเอง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น อยากประกอบอาชีพ อยากช่วยเหลือคนพิการด้วยกันและคิดว่าความพิการมิได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต เกิดความมั่นใจในตนเอง จึงสามารถจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อสามารถจัดการตนเองได้ก็จะเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรคนพิการเพื่อช่วยเหลือกันเองในกลุ่มคนพิการ เพราะมองว่าการรวมกลุ่มจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันของคนพิการ มีการสร้างพลังให้กันและกัน ทำให้เข้าถึงสิทธิของคนพิการ และทำประโยชน์ให้กับครอบครัว ชุมชน สังคมได้เหมือนกับคนที่ไม่พิการ

ประการที่สอง หาค่องความรู้อยู่เรื่องการยอมรับของครอบครัวคนพิการต่อการเกิดความพิการในครอบครัว เมื่อมีคนพิการเกิดขึ้นกับครอบครัว คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือคนใกล้ชิดตัวคนพิการ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง สามี ภรรยา คนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจะเกิดความรู้สึกที่จะยอมรับหรือทำใจไม่ได้ เกิดความท้อแท้และผิดหวัง มีความทุกข์ หนักใจ รู้สึกว่าไม่มีใครจะปรับทุกข์ได้ และให้ความสนใจกับคนพิการจนลืมเรื่องคนที่เกี่ยวข้องอีกหลายคน จากความรู้สึกดังกล่าว ทำให้การใช้ชีวิตไม่มีความสุข

การตั้งสติและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พุดคุยร่วมกันวางแผนเพื่อดูแลคนพิการที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่า ให้เกิดความกดดันกับกับคนพิการ ได้สร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการทำกลางความอ่อนแอของคนในครอบครัว ที่มีคนพิการเกิดขึ้นยอมรับกับสภาพความพิการของสมาชิก ถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางในวางแผนดูแล เพื่อที่จะต้องเลี้ยงดูเขาตลอดไปให้ดีที่สุดใช้

การนำหลักธรรมะเข้าช่วยในการเยียวยาสภาพจิตใจว่า ทุกสิ่งย่อมเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปค่อยๆยอมรับ อดทน อดกลั้นกับสาขตา คำพูดของคนจากสังคมภายนอก แบ่งบทบาทของสมาชิกในครอบครัวตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละคน และให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมและรับรู้ถึงสภาพความพิการ ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

การมองโลกในแง่บวก ถามตัวเองว่าจะทำอะไรได้บ้างในการดูแลคนพิการ โดยการปรึกษาผู้รู้ เพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน หมอ ในเรื่อง ปรึกษาหารือกันระหว่างคนในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้อง ว่าจะจัดการอย่างไรในการดูแลคนพิการและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต้องให้กำลังใจกันและกัน โดยเฉพาะคนพิการ ซึ่งพบวิธีการปรับตัวของครอบครัวคนพิการ เมื่อพบว่ามีความพิการเกิดขึ้นในครอบครัวจะมีการปรับตัวยอมรับของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว เมื่อรู้ว่ามีสมาชิกในครอบครัวเกิดความพิการดังนี้

4.2 องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว

ผลจากการถอดบทเรียนพบว่าองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดูแลคนพิการพื้นฐานพอสรุปได้ดังนี้

1. ชุดความรู้การเข้าถึงสิทธิและการจัดสวัสดิการคนพิการ ความรู้เรื่องการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ พบว่า การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีการรวมกลุ่มผู้นำชุมชนตัวแทนคนพิการตัวแทนครอบครัวคนพิการที่ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มในชุมชนนั้น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย คนพิการต้องพึ่งคนในครอบครัว คนในชุมชนที่เป็นแกนนำ เพราะคนพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้ในบางราย ที่จะเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับโดยมีประสบการณ์ทำงานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เห็นรายละเอียดดังต่อไปนี้ ปัจจุบัน กลุ่มการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัย ในครอบครัวสำหรับคนพิการ เช่น การจัดระเบียบ จัดสิ่งแวดล้อมให้คนพิการอยู่อย่างปลอดภัย ภายในบ้าน การทำความสะอาด ภายในตัวบ้าน ห้องนอนต้องมีที่ระบายอากาศเพราะคนพิการต้องการอากาศบริสุทธิ์ เครื่องนอนหมอนมุ้ง ผ้าห่ม ต้องซักและทำความสะอาด ความรู้เรื่องเครื่องช่วยหรือนำพาคนพิการขอรับกายอุปกรณ์ เช่น รถโยก รถเข็นไม้เท้า อื่นๆ ตามที่คนพิการต้องการ ครอบครัวคนพิการต้องรู้ว่าคนพิการ จำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยเหลือประเภทใด รวมถึงการพัฒนาทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และรู้วิธีการช่วยเหลือ เพื่อให้คนพิการปลอดภัยจากการใช้ในชีวิตประจำวัน ทางด้านสังคมคนในครอบครัวต้องนำพาคนพิการเข้าสังคม ในโอกาสที่มีกิจกรรมต่าง ๆ กับคนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม

ด้านการจัดสวัสดิการคนพิการ พบว่ากลุ่มคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ สามารถให้คนพิการในตำบล มีการออมทรัพย์ประจำเดือนและสามารถกู้ยืมเงินในการนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน กู้ประกอบอาชีพ โดยไม่มีดอกเบี้ย และสิ้นปีมีเงินปันผลคืนสมาชิกและกลุ่มยังมีการจ้างแรงงานคนพิการในการผลิตดอกไม้จันทน์ ในยามเจ็บป่วยมีการนอนโรงพยาบาลกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการเยี่ยมไข้ ด้วยกระเช้าจากกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ และมอบเงินในการใช้จ่ายจำนวน 300 บาท ในช่วงเทศกาลวันคนพิการสากลบางปีกลุ่มแจกถุงยังชีพและเลี้ยงอาหารจัดอบรมให้ความรู้การเข้าถึงสิทธิ คนพิการเสียชีวิต กลุ่มจะเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรม 1 คน และมอบเงินจำนวน 500 บาท และถ้าคนพิการเข้ากลุ่มฌาปนกิจ กับกลุ่มจะได้รับเงินจำนวน 30,000 บาท ดังนั้นการรวมกลุ่มเพื่อจัดสวัสดิการคนพิการในครั้งนี้ เป็นมิติที่ให้คนในชุมชนกับคนพิการได้มีความสัมพันธ์อันดีงาม โดยการทำความคิดด้วยด้วยกันแบบมีความสุข ชุตความรู้นี้จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2. ชุตความรู้การดูแลสุขภาพของครอบครัวเด็กพิการและคนพิการ

2.1 การดูแลสุขภาพของเด็กรับประทานอาหารคนพิการ ครอบครัวเด็กพิการต้องเชื่อว่าอาหารมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถมีภูมิคุ้มกันโรคได้และต้องมีความเชื่อ ว่าร่างกายเด็กพิการต้องการสารอาหารครบหลัก 5 หมู่ ร่างกายถึงจะแข็งแรงเติบโตป้องกันโรคต่างๆได้ ครอบครัวเด็กพิการต้องมองข้ามอุปสรรคของร่างกายที่เด็กพิการข้อจำกัดใน การเกี่ยว การกลืน การช่วยเหลือตนเอง ในการรับประทานอาหาร ครอบครัวต้องช่วยเหลือเบื้องต้น เพื่อให้เด็กพิการสามารถได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความจำเป็นของร่างกาย เช่น ดม่น้ำซุบจากใบตำลึง ใ้ส่หมู ใ้ส่ไข่ บดใ้ละเอียด ทำให้เด็กใ้รับสารอาหารครบห้าหมู่ ครอบครัวเด็กพิการต้องใ้ความสำคัญในการจัดอาหารใ้ลูกพิการครบตามเวลาอาหารเช้า กลางวัน เย็น ตลอดจนจัดหาอาหารเสริม เช่น นม ผลไม้ พันบ้านตามฤดู มะละกอสุก มะม่วงสุก น้อยหน่าสุก หรือชมพู ขนุน อื่นๆ สามารถใ้กับลูกพิการเหมือนกับเราเลี้ยงเด็กปกติทั่วไป ครอบครัวเด็กพิการควรเรียนรู้แสวงหาวิธีการดัดแปลง การจัดทำอาหารเพื่อลูกพิการจากผู้ปกครองที่มีมีลูกพิการที่มีความสามารถหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือสถานีอนามัยใกล้บ้าน ครอบครัวเด็กพิการต้องมีเชื่อว่าอาหารมีความสำคัญต่อร่างกายเจริญเติบโตของร่างกายยิ่ง เด็กพิการยังต้องจัดอาหารใ้เป็นสองเท่าของเด็กปกติ

2.2 การดูแลสุขภาพของครอบครัวเด็กพิการและการรักษาและพยาบาล คนพิการอาจมีโรคประจำตัวหรือโรคแทรกซ้อน เช่น ชัก โรคหัวใจเรื้อรัง ในกลุ่มเด็กสมองพิการหรือเด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กพิการซ้อน หอบหืด หายใจไม่สะดวกการใช้สมุนไพรที่หอมแรงใบหูลือ นามาทุบให้ละเอียดใช้ผ้าขาวห่อวางไว้บนหัวนอนของเด็กทำให้เด็กหายใจสะดวกขึ้น การใช้ใบหูลือไฟในการนำมาทุบใส่น้ำลงไปนำมาทาที่ท้องเด็ก ในการแก้ไอทำให้เด็กสามารถหายใจสะดวกขึ้น การดูแลแผลกดทับแผลกดทับ จำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

2.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการหรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ พึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ ครอบครัวของคนพิการ ต้องร่วมเรียนรู้การใช้ทักษะดังกล่าวด้วย เพื่อการช่วยเหลือคนพิการได้อย่างถูกต้อง การฟื้นฟูสมรรถภาพปกติแล้ว คนพิการจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกแรกพบความพิการ และต้องได้รับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถ ประกอบกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเอง เช่น การนั่ง ยืน ทรงตัว การเดิน การช่วยเหลือตนเองในการประกอบกิจวัตรประจำวัน คือ รับประทานอาหาร แปรงฟัน อาบน้ำ ขับถ่าย แต่งตัว เป็นต้น ฝึกการใช้มือประสานกับสายตา ฝึกการหยิบจับสิ่งของ และการสื่อสารหรือการพูด รวมทั้งการให้คำปรึกษา

2.4 ความรู้เรื่องเครื่องช่วยหรือกายอุปกรณ์ครอบครัวคนพิการต้องรู้ว่าคนพิการจำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยเหลือประเภทใดบ้างชุดความรู้ ชุดถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์พื้นฐานในการนำมาเป็นอุปกรณ์ ในการเสริมพัฒนาการเด็กพิการหรือคนพิการที่มีแผลกดทับ การพัฒนาทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และรู้วิธีการช่วยเหลือเพื่อให้คนพิการปลอดภัยจากการใช้ การจัดทำเก้าอี้ล้อกระดาน ที่นั่งสามเหลี่ยม ที่นั่งเก้าอี้สี่เหลี่ยม ที่ฝึกยืน ราวฝึกยืน ราวไม้ไผ่ ฝึกเดิน ช้อนกินข้าว แก้วกินน้ำ รายละเอียดขั้นตอนในภาคผนวก

2.5 ด้านสังคม คนในครอบครัวต้องนำพาคนพิการเข้าสังคมในโอกาสที่มีกิจกรรมต่างๆ เช่นงานวัด ประเพณี ฝ่าป่า งานกฐิน งานแต่งในชุมชน งานบวชนาค งานพัฒนาหมู่บ้าน งานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม เพราะคนพิการจะได้เรียนรู้

2.6 ด้านการรวบรวมชุดประสบการณ์ทำอาชีพคนพิการ ครอบครัวต้องรู้ว่า คนพิการที่อยู่ในครอบครัวย่อมอยากมีรายได้ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว และรู้ว่าคนพิการที่ดูแลอยู่สามารถประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับคนทั่วไปหรือไม่ ถ้าสามารถประกอบอาชีพได้ต้องสนับสนุนให้ฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของเขาเพื่อให้เขาสามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้น ครอบครัวจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนพิการประกอบอาชีพหรือหารายได้ด้วยตนเองได้ จะทำให้เขามีความรู้สึกว่ามีคุณค่าสามารถทำกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น นางสาวศรีสุดา กมลเลิศ(น้องอ่อน) เด็กพิการปัญญาอ่อน ปัจจุบันเป็นสาว สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว และชุมชนได้อย่างมีความสุข เพราะว่า น้องอ่อนที่สาวสอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกับคนในชุมชนและการเข้าร่วมกับคนในชุมชน

4.3 กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเนื้อหาการรวบรวมชุดความรู้ในครั้งนี้ สองประการ ได้แก่ ประการแรก กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเพื่อพัฒนาการต่อยอดในการพัฒนาคนพิการ ประการที่สอง กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย

จากหลักการของการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีหลักการอยู่ว่า “การที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปคำตอบและถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” ซึ่งกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นดังกล่าวเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ คนในระดับชุมชนได้ใช้องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของของตนเอง ในการแก้ปัญหาความต้องการโดยร่วมกันทำ นับว่าคนพิการและคนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้มีโอกาสในการใช้กระบวนการดังกล่าวจากการสนับสนุน ทั้งงบประมาณและวิชาการด้านการวิจัย

โครงการนี้ได้ออศบทเรียนกระบวนกรทงงานวิจัยเพื่อทอ่งถึน 4 โครงการ ซึ่งจะได้นำเสนอแต่ละโครงการดั่งนี้

1. โครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองคร้วมกลุ่มครอบครัวเด็กพิการ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการในชุมชน

ก่อนการวิจัย เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการร่วมกับผู้ปกครองเด็กพิการทางสมองจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการมาก่อนแล้ว ศูนย์นี้เปิดสอนและฝึกอบรมให้แก่แม่ที่มีลูกพิการทางสมอง ซึ่งมีผู้ปกครองเด็กที่มีลูกพิการทางสมองมาใช้บริการอยู่บ่อยๆ ในช่วง ปี 2551 มีเจ้าหน้าที่จาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยประสานงานมาว่า สนใจจะทงงานวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเพื่อทอ่งถึน เจ้าหน้าที่จึงได้ศึกษารายละเอียดและเงื่อนไข ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อทอ่งถึน และเห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อคนพิการ ที่มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ก็กำลังงานคนพิการอยู่ จึงได้ติดต่อ พุดคุยกับคุณ วนันท์ สาอูตม์ ซึ่งผู้มีลูกเป็นเด็กพิการทางสมองและได้ปรับปรุงได้ถึนบ้านให้เป็นศูนย์เรียน ผู้ปกครองที่มีลูกพิการทางสมองเพื่อชักชวนให้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย คุณ วนันท์ สาอูตม์ ได้ถามรายละเอียด เข้าใจแล้วก็รับทงงานวิจัยร่วมกัน พร้อมหาทีมวิจัยตามกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดการพัฒนาโจทย์วิจัย และได้รับการอนุมัติโครงการจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย แล้วดำเนินการจนสิ้นสุดโครงการอย่างสมบูรณ์

ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการศึกษารูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองคร้วมกลุ่มครอบครัวเด็กพิการ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการในชุมชน บ้านหนองไผ่งาม ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้ท่ววิจัย นางวนันท์ สาอูตม์ และคณะ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจองกลุ่มผู้ปกครองและเด็กพิการ ประการที่สอง เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่องครอบครัวเด็กพิการ ประการที่สาม เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมองชุมชน/หน่วยงาน/องคร้กการบริหารส่วนตำบล/สถานืออนามัย/โรงพยาบาล/มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ/สนับสนุนการสร้างสุขภาพ ทางด้านร่างกายและจิตใจองครอบครัวเด็กพิการและ ประการที่สี่ เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้ปกครองเด็กพิการและอยู่ร่วมกันแบบมี ความสุขในครอบครัวและชุมชน

ข้อค้นพบประจำโครงการฯ

1. นักวิจัยมีความความเข้าใจโครงการร่วมกันกับนักวิจัยมีการศึกษาปัญหาความต้องการ โดยการร่วมกันสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ลงเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สรุปผล
2. นักวิจัยได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้นกับคนพิการ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานในตำบลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
3. คนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลได้เรียนรู้ถึงหลักการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้รู้จักบททวนตนเอง ได้เรียนรู้เรียนถึงการทำงานกับผู้อื่น รู้ทางแก้โลกมีดี รู้จักประยุกต์ความรู้เดิมไปใช้กับเหตุการณ์ที่พบใหม่ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
4. นักวิจัยเห็นความสำคัญของสิ่งที่ทำว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้ที่มีหัวอกเดียวกัน
5. นักวิจัยสามารถใช้ความรู้และทักษะไปดำเนินการในกลุ่มที่ครอบครัวมีลูกพิการทางสมองได้
6. เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาร่วมสนับสนุนมากขึ้น
7. ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของโครงการพบว่า ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องดูแลลูกพิการ
8. ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย บอกว่าควรมีการกระตุ้นให้กลุ่มนักวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เป็นระยะ ปีละ 1 ครั้ง
9. ข้อเสนอจากโครงการ กับนักวิจัย รู้วิธีแก้ปัญหา รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ลูกดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองได้ กับชุมชนของตนเอง ชุมชนหันมาให้ความสนใจ สนับสนุนช่วยเหลือมากขึ้น ผู้นำเห็นความสำคัญให้การช่วยเหลือมากขึ้นกับหน่วยภายในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสนใจและการสนับสนุนมากขึ้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ให้การสนับสนุนและใช้เป็นที่พักศึกษาดูงานของนักศึกษาและผู้ปกครองที่มีลูกพิการ

2. โครงการการสร้างพลังในการประกอบอาชีพคนพิการโดยการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน

กระบวนการทำงานกับคนพิการของโครงการนี้ มุลินธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้าไปพูดคุยกับกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการที่ละกลุ่ม เริ่มจากกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลบัวลาย ซึ่งมี นางดวงพร ศรีคราม เป็นประธานกลุ่ม ว่าอยากจะช่วยเหลือคนพิการในเรื่องอะไรบ้างที่นอกเหนือจากการช่วยอยู่ในขณะนี้ ก็ได้รับคำตอบว่าอยากจะพัฒนาอาชีพของเยาวชนที่พิการและมีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ซึ่งมีอยู่แล้ว จึงตกลงจะทำเรื่องการประกอบอาชีพแต่เป้าหมายยังมีน้อย มุลินธิเพื่อพัฒนาคนพิการ จึงได้หาข้อมูลโดยเชิญประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการอีก 3 กลุ่ม มาพูดคุย มีกลุ่มตำบลหนองแจ้งใหญ่ ตำบลด่านช้าง ตำบลหันห้วยทราย และได้ข้อมูลว่ามีคนพิการมีการประกอบอาชีพอยู่แล้ว ที่สามารถเป็นตัวอย่างได้ กลุ่มละ 1 คน รวมเป็น 4 คน และหากกลุ่มเป้าหมายร่วมกันในการขยายผล 40 คน จากตัวอย่าง การประกอบอาชีพ 4 คน จึงได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ชื่อโครงการว่า การสร้างพลังในการประกอบอาชีพ

ผลที่เกิดขึ้น คนทั่วไปมองว่าคนพิการนั้นไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องเป็นภาระของครอบครัวและสังคม ซึ่งไม่เคยคิดเลยว่าคนพิการ อย่างที่จะมีที่ยืนในสังคมไม่อยากจะภาระของใครอย่างที่คนทั่วไปมอง นี่เป็นสิ่งที่ทีมวิจัยสงสัยและต้องการหาคำตอบ เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและชุมชน โดยมี นางดวงพร ศรีคราม เป็นหัวหน้าโครงการและมีทีมวิจัยร่วมโครงการ จำนวน 20 คน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมสู่การพึ่งตนเองของคนพิการ ได้มีการคัดเลือกพื้นที่และค้นหาคนพิการที่มีอาชีพเพื่อดำเนินการวิจัยโดยใช้พื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอสีดา อำเภอบัวลาย อำเภอประทาย เป็นพื้นที่ที่ต่อยอดจากฐานงานเดิม โดยศึกษาคนพิการตัวอย่างจำนวน 4 ราย คือ 1. นางเหรียญ หงษ์ศรี พิการดาบอดทั้งสองข้าง ประกอบอาชีพค้าขายของชำ อำเภอประทาย 2. นางสาวสมจิตร ชาญปัญญา พิการโปลิโอ ประกอบอาชีพเย็บผ้าอำเภอบัวลาย 3. นายสุชาติ พลคงนอก ขาขวาขาดเหนือเข่า 1 ข้าง ประกอบอาชีพช่างซ่อมรถจักรยานยนต์/เครื่องใช้ไฟฟ้า อ.สีดา 4. นายวิเชียร จันทรปัญญา พิการอัมพาตครึ่งท่อนประกอบอาชีพสับหูก(มัดด้าย) ซึ่งทั้ง 4 ราย ได้มีวิธีการดำเนินงานโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม บันทึก สังเกต การสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์รายบุคคล มีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน สิ่งใดที่เกิดจากการศึกษาคนพิการที่มีอาชีพทั้ง 4 ราย พบว่ามีหลักการที่ต้องปฏิบัติในการประกอบอาชีพสำเร็จอยู่ 4 ประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง แรงบันดาลใจเข้าสู่อาชีพคนพิการอาชีพคนพิการ เป็นอาชีพที่เกิดจากใจรักและเหมาะสมกับลักษณะความพิการของตนเอง แรงจูงใจที่อยากประกอบอาชีพ คือ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว นอกจากจะมีอาชีพที่สร้างรายได้แล้วก็เห็นพัฒนาการของคนพิการที่มีการยกระดับการพัฒนาอาชีพพัฒนาฝีมือ

ประการที่สอง การพัฒนาทักษะความรู้ทำให้เกิดเทคนิคในการพัฒนาอาชีพ หรือมีวิธีดึงดูดลูกค้า ทำให้ลูกค้าที่ทางเลือกที่หลากหลาย เช่น อาชีพตัดเย็บ หาเลือกแบบเสื้อผ้าหลากหลายราคาก็หลากหลาย มีความยืดหยุ่นการพุดจาเพราะประกอบกับการพัฒนาคุณภาพของงานที่ออกมาอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

ประการที่สาม การบริหารอาชีพคนพิการสามารถบริหารที่มาจากอาชีพได้อย่างลงตัว มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า รักษาเวลา ไม่เอาเปรียบใคร จากความซื่อสัตย์จึงได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี ช่วยเหลือในเรื่องการอุดหนุนให้บริการ

ประการที่สี่ การที่คนพิการได้รับกำลังใจจากครอบครัวและชุมชน จะช่วยในเรื่องการนำพาคนพิการเข้าไปเรียนรู้การประกอบอาชีพ การร่วมกันเรียนรู้เรื่องอาชีพของคนพิการในชุมชนการสนับสนุนการอยู่ร่วมกันกับคนพิการ ช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนในด้านอาชีพ ประชาสัมพันธ์ ให้การสนับสนุนทุกกิจกรรมที่เกี่ยวกับคนพิการ ให้โอกาสคนพิการได้เข้าถึงสิทธิที่พึงจะได้รับและเล็งเห็นความสำคัญของคนพิการ

จากการศึกษาดังกล่าวได้นำผลการวิจัยที่ผ่านมีการขยายผล โดยการจัดเวทีเปิดโลกทัศน์ในกับคนพิการ จำนวน 40 ราย โดยใช้ประสบการณ์ 4 ราย มาเล่าสู่กันฟังและมีการศึกษาอาชีพคนพิการ พบว่า มีคนพิการสามารถประกอบอาชีพอิสระได้โดยลำพัง 22 ราย และต้องพึ่งพาครอบครัวในการช่วยเหลือ 18 ราย อาชีพที่พบจะเป็นอาชีพที่หลากหลาย เช่น ค้าขาย เย็บผ้า ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ทอผ้า สานแห สานตะขิง สับหูก เลี้ยงวัว รับจ้างทั่วไป นักเขียน และคนพิการอีก 40 ราย เมื่อได้รับฟังทั้ง 4 ราย แล้วคิดว่าตนเองได้มีแนวคิดในการสร้างอาชีพตนเองและเป็นแรงจูงใจให้กับตนเองในการประกอบอาชีพจากชีวิตคนพิการที่ต้องดิ้นรน อาชีพซึ่งเป็นอาชีพอิสระของคนพิการสามารถ ช่วยให้เขาและครอบครัวอยู่ได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาเอง เพียงได้รับโอกาสจากคนในสังคม คิดว่าเขาก็เหมือนคนปกติ ต้องกิน ต้องใช้เงิน ต้องดูแลตนเองและดูแลคนอื่นบ้างเป็นบางโอกาส ต้องมีที่ยืนในสังคมแบบไม่เป็นภาระของคนอื่น มีความสุขในการพึ่งตนเอง

3. โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

กระบวนการทำงานกับคนพิการของโครงการนี้ เริ่มจาก นายนิคม ภูศรี เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้าไปพูดคุยถึงสถานการณ์การทำงานของกลุ่มกับกรรมการกลุ่มที่มีนางสาวประดับ เป็นประธานกลุ่ม ว่าอยากจะทำอะไรต่อยอดในการช่วยเหลือคนพิการที่เป็นสมาชิกของกลุ่มบ้าง เพราะกลุ่มนี้มีกิจกรรม การออมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกที่เป็นคนพิการ ตลอดจนการช่วยให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย จากการคุยกันเรื่องสถานการณ์การดำเนินของกลุ่ม แล้ว คณะกรรมการสรุปว่า อยากจะสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ให้สามารถช่วยเหลือคนพิการได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งการทำงานกับคนพิการของกลุ่มจะใช้วิธีการหาข้อมูลว่าคนพิการยังเข้าไม่ถึงสิทธิอะไรบ้างและความต้องการที่ทางรัฐยังช่วยไม่ได้หรือไม่เพียงพอ ซึ่งทางกลุ่มจะหาวิธีช่วย และตกลงทำโครงการภายใต้ชื่อ การศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่

ผลที่เกิดขึ้น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัด จุดอ่อน จุดแข็งของกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประชากรเป็น ได้แก่ กรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือ 20 คน (กรรมการทุกคนเป็นนักวิจัย) เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัย 1 คน (เลือกตัวแทนมา 1 คน) เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน (เป็นผู้รับผิดชอบงานคนพิการ) ผู้นำ 20 คน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน 20 คน ตัวแทน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ละ 5 คน รวม 50 คน รวม 112 คน วิธีดำเนินการวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับ เชิงปริมาณ กระบวนการประเชิงปฏิบัติการ ระดมสมอง การสัมภาษณ์รายบุคคลและสนทนากลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกและแบบเก็บข้อมูลรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 บริบทชุมชน พบว่า การเปลี่ยนแปลงจากของชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลต่อคนพิการทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และเป็นผลเสียต่อคนพิการ ตอนที่ 2 บริบทคนพิการ การดูแลคนพิการมีสามระดับคือ 1. การดูแลตนเองภายในครอบครัว 2. การดูแลโดยอาสาสมัครในชุมชน 3. การดูแลคนพิการโดยกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการบุคลากรของรัฐ สาเหตุความพิการพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุและโรคไม่ติดต่อ ผู้ดูแลคนพิการส่วนใหญ่เป็นมารดา รองลงมาคือ ภรรยาและบุตร พบว่า ร้อยละ 74.24 ของคนพิการสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ได้รับเบี้ยยังชีพร้อยละ 82.5 ส่วนใหญ่มีความต้องการด้านปัจจัยสี่ เงินเบี้ยยังชีพ การประกอบอาชีพ การดูแลด้านสุขภาพอนามัย ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัยใน 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านความเป็นมาของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ พบว่ากลุ่มเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่ ที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีกระบวนการพัฒนาชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม

2. พบว่าจุดแข็ง มี 4 ปัจจัยคือปัจจัยด้านกรรมการ ปัจจัยด้านกองทุน ปัจจัยด้านกฎระเบียบและปัจจัย มีความเป็นมาในการรวมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม มีการให้คนพิการคัดเลือกตัวแทนมาเป็นกรรมการกลุ่มแต่ละหมู่บ้านมีการระดมทุนจากสมาชิก โดยการออมเงิน มีการตั้งกฎระเบียบจากสมาชิกด้วยกัน และจัดปรับกฎระเบียบจากสมาชิกของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตามความเหมาะสมเป็นระยะตามสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

3. การเกิดประโยชน์ต่อคนพิการ ผลของการรวมกลุ่มสามารถรวมกลุ่มระดมทุนที่มาช่วยเหลือคนพิการ คนพิการมีการออมทรัพย์คนพิการ สามารถจัดระดมทุนในการให้คนพิการสามารถกู้กองทุนในการนำไปประกอบอาชีพแบบไม่มีดอกเบี้ย เวลาเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล มีสวัสดิการเยี่ยมไข้ครั้งละ 300 บาท พร้อมกะเช้าของขวัญ 1 ชุด เสียชีวิตมีประกันชีวิตช่วยเหลือ ถ้าไม่เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจกิจได้รับสวัสดิการจากกลุ่มจำนวน 500 บาท และพวงหรีด 1 พวง กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่จะเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรม 1 คืน ถ้าเป็นกลุ่มฌาปนกิจจะได้รับเงินกองทุนจำนวน 30,000 บาท (สามหมื่นบาทถ้วน) เพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดงานศพให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การค้นพบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ มีอยู่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ตั้งกลุ่มหรือที่ทำการ ต้องมีความชัดเจน และอิสระเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าการให้บริการได้ชัดเจน ในเรื่องของการมาติดต่อหรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการของกลุ่มว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ผลการดำเนินการสามารถจัดกิจกรรมให้สมาชิก ได้รับรู้ข้อมูลต่างๆได้อย่างชัดเจน

ด้านการพัฒนาองค์ความรู้กรรมการ ในด้านทักษะการแนะนำคนพิการเรื่องการเข้าถึงสิทธิ การให้กำลังใจ การให้คำปรึกษา เพราะกรรมการมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม ดังนั้นในการให้ความรู้ของคณะกรรมการต้องรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเท่าทันทันข้อมูลในการให้คำปรึกษาคนพิการทั้งเรื่องสิทธิคนพิการพึงได้รับ การเงินการบัญชี ทักษะจิตวิทยาในการทำงานครอบครัวคนพิการ

ด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของกลุ่มสร้างความเข้าใจให้ ผู้นำเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้รู้เรื่องราวการทำงานของคณะกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่ามีกิจกรรมทำอะไรบ้าง ผลการทำงานเป็นอย่างไร พบปัญหาอุปสรรคเรื่องใดบ้าง สามารถให้ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานสามารถช่วยเหลือเรื่องใดได้บ้าง

ด้านการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสัญจร เพื่อให้คนพิการ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ผู้นำชุมชนได้รับรู้ว่าการกลุ่มกำลังทำอะไรอยู่ การขยายสมาชิกเพิ่ม การระดมทุนเพิ่ม การศึกษาดูงาน การขยายสวัสดิการเพิ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการแก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแจ้งใหญ่ และการแสวงหาความร่วมมือจาก องค์กรภายนอก

ผลการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ผ่านมา นอกจากจะได้ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นกับคนพิการแล้วยังมีสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัยที่เกิดคุณค่าขึ้นกับตัวเอง นักวิจัยคิดว่า กระบวนการทำงานเป็นการค้นหาด้วยตนเองทั้งการเก็บข้อมูล การร่วมกันสังเคราะห์/วิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์กับตนเองทำให้เห็นถึงกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งตนเองเป็นผู้ปฏิบัติจริงทำให้ได้รับความรู้ทักษะในเรื่องการฟัง การจับประเด็น การจดบันทึก การเขียน เทคนิคการสัมภาษณ์ เกิดความสุขในการทำกิจกรรม เห็นคนพิการมีรอยยิ้มที่มีความหวังความสุข เพราะทุกอย่างได้ตอบคำถามให้กับตัวเองแล้ว และสามารถเล่าเรื่องราวที่ตนเองศึกษาได้อย่างภาคภูมิใจ

4. โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กระบวนการทำงานกับคนพิการโครงการนี้ เริ่มจากผู้ช่วยผู้ประสานงานพี่เลี้ยงหนุนการ บริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา ได้ไปพูดคุยเรื่องการทำงาน ด้านคนพิการของ หัวหน้าสถานีอนามัยตาจั่น คือ นางกษนิภา ที่สนใจการทำงานด้านคนพิการ เชิงรุก ว่าต้องการจะพัฒนางานบริการคนพิการ ในเรื่องอะไรบ้างและสรุปสถานการณ์การทำงาน ด้านคนพิการ ยังพบว่า การประสานงานและการร่วมกันของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในตำบล ยังร่วมมือกันไม่เต็มที่ ผู้ประสานงาน จึงให้สองหาคนที่สนใจในการทำงานด้าน คนพิการ ทั้งในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลว่าสนใจ ในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น มาพัฒนางานคนพิการหรือไม่ จากนั้นหัวหน้าสถานีอนามัยตาจั่นได้ใช้เวลาประมาณ หนึ่งเดือนแล้ว ติดต่อกลับมายังผู้ประสานงานพี่เลี้ยงหนุนการ บริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุด พัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา ว่าได้ทีมวิจัยที่มาจาก ชมรมคนพิการ ผู้นำชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สนใจที่จะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาพัฒนางานพัฒนาคนพิการ จากนั้นทีมผู้ประสานงานก็ลงพัฒนาโครงการ จนได้โครงการ ชื่อว่า โครงการศึกษาการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ชุดความรู้ที่เกิดขึ้น จากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำงานกับคนพิการของ โครงการนี้ ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์พอสมควรได้ดังนี้

1. สิทธิด้านการแพทย์ จะเริ่มจากการขึ้นทะเบียนบัตรประกันสุขภาพประเภท ท.74 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะสำรวจและให้คำแนะนำครอบครัวคนพิการไปที่ สถานี อนามัยเพื่อ ขึ้นทะเบียน ท.74 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าถึงสิทธิด้านการแพทย์ เรื่องกาย อุปกรณ์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะแนะนำให้ไปที่ สถานีอนามัยและ องค์กรบริหารส่วนตำบล และเมื่อเจ็บป่วยฉุกเฉินส่วนน้อยจะมีรถเป็นของตนเองหรือญาตินำส่ง แต่ส่วนใหญ่จ้างเหมารถในหมู่บ้านไปส่งสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาล

2. สิทธิด้านการศึกษา ยังได้รับการศึกษาดำรงภาคบังคับ การแนะนำเรื่องการศึกษาที่ เหมาะสมกับคนพิการ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเป็นผู้ประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ได้ประสานไปที่ มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการสำนักงานโรงพยาบาลบัวใหญ่ การได้รับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ระดับการศึกษา คนพิการส่วนมากจะได้รับการศึกษาน้อยกว่าระดับประถมต้น พบใน ประเภททางกายและการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 63.51 รองลงมาร้อยละ 21.62 คือ ประเภททางจิตและพฤติกรรม พอจะอ่านออกเขียนได้บ้าง ระดับการศึกษารองลงมา คือไม่ได้ เรียนร้อยละ 21.62 พบในประเภทสติปัญญาและการเรียนรู้ ประเภททางกายและการเคลื่อนไหว ตามลำดับและระดับการศึกษาสูงสุดคือ ชั้นมัธยมต้นซึ่งมีส่วนน้อยร้อยละ 5.41 ในโรงเรียนจะมี คุณครูที่ได้อบรมเรื่องการศึกษาพิเศษ ในตำบลตาจั่นมี 2 โรง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กก็มีองค์ความรู้บ้างแต่ยังไม่มั่นใจ การได้รับคำแนะนำเรื่องการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการ ได้มีการแนะนำเป็นบางส่วน

3. สิทธิด้านสังคมและสวัสดิการ การส่งต่อเพื่อให้ได้รับสิทธิ โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะแนะนำให้คนพิการไปจดทะเบียนคนพิการ กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลตาจั่นนำหลักฐานไปจดให้ ญาติและคนพิการได้เสนอให้มีการจดทะเบียนในตำบลตนเองแล้ว ให้มีรถรับ ส่งคนพิการด้วย

4. การส่งต่อสิทธิด้านอาชีพ การส่งต่อด้านอาชีพ ครอบครัวคนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพ จะแจ้งให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านและไปปรึกษาที่ องค์การบริหารส่วนตำบลตาจั่น ซึ่งจะให้คำแนะนำเรื่องประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความพิการในการหาทุนหรือแหล่งทุน ในการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันของคนพิการกับครอบครัวและชุมชน คนพิการจะดูแลตนเองก่อน เช่น ถ้าเจ็บป่วยเล็กน้อยจะฝากให้เพื่อนบ้านหรือญาติซื้อยามาให้รับประทาน ถ้ามีอาการมากจะฝากให้ไปรักษาที่สถานีนานามัยหรือโทรศัพท์คุยกับหมอ นานามัยในกรณีพิการไม่รุนแรงและช่วยเหลือตัวเองได้ แต่จะมีคนพิการและครอบครัวคนพิการบางกลุ่มมักจะถูกรังแกให้เชื่อในการรักษาเกินจริง

พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรภาครัฐ การดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จากสภาพปัญหาที่พบ พบว่า คนพิการต้องการด้านกายอุปกรณ์ จำนวน 21 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว จำนวน 9 ราย ยังเหลือ จำนวน 12 ราย ซึ่งทางสถานีนานามัย องค์การบริหารส่วนตำบล จะประสานงานจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือตามความต้องการ ด้านความต้องการเบี้ยยังชีพมี จำนวน 74 ราย ได้รับแล้ว จำนวน 62 ราย ยังเหลือ

จำนวน 12 ราย แนวทางการช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดหางบประมาณสนับสนุน เบี้ยยังชีพคนพิการให้ครบทุกคน ด้านการประกอบอาชีพมีความต้องการ จำนวน 37 ราย ได้รับแล้ว จำนวน 7 ราย เหลือ จำนวน 30 ราย แนวทางการช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับกลุ่มผู้นำชุมชน สำรวจความต้องการและศักยภาพของคนพิการ ครอบครัวในการประกอบอาชีพเสริมรายได้ จัดอบรมฝึกอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการ สนับสนุนงบประมาณในการลงทุนประกอบอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ไข่และสนับสนุนจัดหาตลาดรองรับ ด้านกำลังใจได้รับการช่วยเหลือครบทั้ง จำนวน 66 ราย แนวทางช่วยเหลือ

องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสนับสนุนหนังสือ วิทยุ สื่อต่างๆ ที่สามารถช่วยให้คนพิการได้คลายเหงา องค์กรทั้งในชุมชนและภาครัฐ จัดกิจกรรมเยี่ยมดูแลคนพิการและครอบครัว เพื่อเสริมกำลังใจบ่อยมากขึ้น พระภิกษุ จัดกิจกรรมอบรมธรรมะให้คนพิการ ด้านการเรียนรู้มี

จำนวน 3 ราย ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือทั้ง จำนวน 3 ราย แนวทางช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล ประสานงานกับครูการศึกษาออกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในการจัด

กระบวนการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มคนพิการ และด้านการฟื้นฟูทางการแพทย์ ได้รับการฟื้นฟูแล้ว จำนวน 18 ราย เหลือ จำนวน 4 ราย แนวทางการช่วยเหลือสถานีนามัย ร่วมกับชมรม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในชุมชน ดำเนินกิจกรรม เยี่ยมบ้านและฝึกทักษะทั้งคนดูแล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้สามารถทำกายภาพแก่คนพิการที่ ถูกวิธีและให้ความรู้ในกระบวนการรักษาที่เหมาะสม

จากชุดประสบการณ์ที่รวบรวมได้ทั้ง 4 โครงการ สามารถที่จะได้นำไปขยายผลการดำเนินงานในการพัฒนาคนพิการในพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

4.4 การสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการสู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการสื่อสารชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ชุดองค์ความรู้ที่ใช้ในการขยายผลสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
2. การสื่อสารชุดองค์ความรู้
3. ชุดองค์ความรู้ที่ใช้ในการขยายผลสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
4. ชุดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสารสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน

การวิจัยในครั้งนี้ ทีมวิจัยใช้ชุดความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนโครงการแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ เพราะเป็นชุดความรู้ที่ทีมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์แล้วว่า เป็นชุดความรู้ที่คนพิการได้รับประโยชน์ในวงกว้าง ที่เกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ที่มีความเข้มแข็ง ที่ยึดหลัก 5 ก. คือ กองทุนที่ยั่งยืน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ กรรมการที่มาจากทุกหมู่บ้าน กฎระเบียบและการปฏิบัติตาม การประสานงาน ทั้งในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม ซึ่งจากการยึดหลัก 5 ก. ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์ และกลุ่มยืนอยู่มาได้ ถึง 15 ปีแล้ว ผลที่เกิดการรวมกลุ่มคน รวมทรัพยากร ที่นำมาช่วยเหลือคนพิการอย่างบูรณาการของคนในชุมชนถือว่าได้เป็นอย่างดี เช่น การทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ได้ทุกคนทั้งนี้เกิดจากการมีฐานข้อมูลคนพิการทุกคนภายในตำบล การมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน โดยการทำงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ ที่รู้ว่าการพิการแต่ละคน มีความจำเป็นในการดำรงชีพพื้นฐานอะไรบ้าง ทำให้นำมาใช้ในการช่วยเหลือคนพิการได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

การสื่อสารของค้ความรู้การสื่อสารความรู้ครั้งนี้ ได้นำเสนอชุดความรู้ในรูปแบบการ นำความรู้ การจัดทำคู่มือการพัฒนาคนพิการ ประสบการณ์การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา วิถีทัศน์ชมรม คนพิการแกนนำชุมชนเพื่อคนพิการ

นำเสนอเสนอประสบการณ์ แบบหวังผล กลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขต อำเภอบัวใหญ่ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคนพิการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 12 คน ตัวแทนกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ และกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการตำบลบัวใหญ่ โรงพยาบาลผู้รับผิดชอบงาน คนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่ กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.5 รูปแบบ/วิธีการ สื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ ผู้การ ขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่

เมื่อเวทีพร้อม กล่าวรายงานโดย ผู้ประสานงานพี่เลี้ยงหนุนการบริหารการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นชุดพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีและ วิธีการจัดเวที ต่อประธาน คือ นายประพัทธ์พงศ์ พรหมณี นายอำเภอบัวใหญ่ ได้กล่าวเปิดเวที พร้อมบรรยายเรื่องการพัฒนางานช่วยเหลือคนพิการ โดยมีเนื้อหาพอสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนา งานผู้ช่วยเหลือคนพิการ นั้น ต้องมีองค์ประกอบ คือ ประการแรก ต้องมีฐานข้อมูลคนพิการใน พื้นที่และแยกแยะว่าคนพิการคนใด ประเภทไหนบ้าง ที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ประการที่สอง ผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือจะต้องรู้แหล่งทรัพยากร ที่จะช่วยเหลือคนพิการได้ เช่น หน่วยงาน ภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงมีหน่วยงานไหนบ้าง หน่วยงานภาคเอกชนมีหน่วยงานไหน ประการที่สาม วิธีการช่วยเหลือต้องช่วยเหลือในเรื่องการสงเคราะห์และการช่วยให้คนพิการและ ครอบครัวช่วยเหลือตนเอง ได้ตามระดับความสามารถ ของคนพิการและครอบครัวคนพิการ ประการที่สี่ ต้องมีการบูรณาการในการช่วยเหลือคนพิการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เปิดวิถีทัศน์เรื่อง ชมรมคนพิการแกนนำชุมชนเพื่อคนพิการ ประมาณ 15 นาที เนื้อหา ของวิถีทัศน์ นำเสนอ ปัญหาของคนพิการ เริ่มตั้งแต่การจดทะเบียนคนพิการที่ไม่ครอบคลุม คนพิการเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีบัตรแล้ว การเข้าถึงสิทธิของคนพิการก็ยังไม่ ครอบคลุมเนื่องจากคนพิการไม่ทราบว่าสิทธิของตนมีอะไรบ้าง และวิถีทัศน์ได้เสนอวิธีแก้ปัญหานี้คือ การตั้งกลุ่มชมรมคนพิการเพื่อช่วยให้การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ ชมรมจะคอยช่วย ประสานงานให้คนพิการในเรื่องการเข้าถึงสิทธิได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายหมู่โดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ โดยประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่าเมื่อก่อนตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่นั้น คนพิการมีปัญหาเรื่องการขึ้น ทะเบียนคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การเข้าถึงสิทธิต่างๆ นั้นต้องรอให้หน่วยงาน ของรัฐที่ให้บริการ ทำให้คนพิการได้รับบริการที่ไม่ครอบคลุม ทางมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้ามาช่วยจัดตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ โดยเริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ.2537 ดำเนินการเรื่อยมาจนถึง ปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2558) จากนั้นคณะกรรมการผู้ร่วมอภิปรายได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ ว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือคนพิการให้เข้าถึงสิทธิ การเยี่ยมคนพิการ การออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและจัดสวัสดิการให้คนพิการ เพื่อประสาน หน่วยงานในการช่วยเหลือคนพิการ และผู้ร่วมอภิปรายได้กล่าวถึงกิจกรรมของกลุ่มว่ามีการจัด กิจกรรมหารายได้เข้ากลุ่ม โดยการจัดทำผ้าป่า หาเงินเข้ากลุ่ม การออมแบบสัจจะ คนละ 50บาท ต่อเดือน การจัดสวัสดิการให้คนพิการเมื่อป่วย เมื่อเสียชีวิต ให้เงินกู้ยืม ประกอบอาชีพ โดยไม่ มีดอกเบี้ย การจัดงานวันคนพิการสากล เพื่อนำพาคนพิการออกสู่สังคม

การมีส่วนร่วมจากผู้เข้าร่วมเวที เมื่อการอภิปรายของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการนำเสนอ เสร็จได้ให้ผู้เข้าร่วมเวที ชักถามและเสนอแนะมีตัวแทนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถามว่า ปัจจุบันมีเงินกองทุนอยู่ที่บาท เลขากลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตอบว่ามี หนึ่งล้านเจ็ดแสนกว่าบาท ตัวแทนจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลถามถึงความเข้มแข็งของกลุ่มว่ามีอะไรบ้าง ประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตอบว่า มีหลายองค์ประกอบ ได้แก่ กรรมการ ที่มาจาก กรรมการต้องมาจากทุกหมู่บ้าน มีระเบียบของกลุ่มที่มาจากการร่วมกันตั้งของสมาชิกกลุ่ม มีกองทุน มีการบริหารจัดการที่สุจริต ตรวจสอบได้ มีการประชุมกรรมการสม่ำเสมอ มีการ ประชุมสมาชิกประจำปี มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลที่ได้จากการจัดเวทีไปปฏิบัติ มีดังนี้

นายอำเภอจะประสานการช่วยเหลือคนพิการที่เร่งด่วน มอบหมายให้สาธารณสุขอำเภอ บัวใหญ่ จัดทำทำข้อมูลแล้วนำเสนอให้นายอำเภอรอบ และในการออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ ในแต่ละเดือนจะประสานให้มีการตรวจรับรองความพิการ เพื่อให้เข้าไปจดทะเบียนคนพิการ ต่อไป

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอใหญ่ รับจะทำฐานข้อมูลโดยให้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัด สำรวจข้อมูลคนพิการและแยกแยะกลุ่ม เพื่อวางแผนให้บริการและจะมีการแต่งตั้งกรรมการดูแลคนพิการระดับอำเภอ โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และจะมีการทบทวนการตั้งกลุ่มชมรมคนพิการ ให้ครอบคลุมทุกตำบล พร้อมทั้งจะอบรมให้แต่ละกลุ่มชมรม เขียนโครงการขอรับเงิน จากองค์การบริหารส่วนตำบล มาทำกิจกรรมของกลุ่มชมรม ในปี พ.ศ. 2559 เพื่อจัดกิจกรรมในการดูแลคนพิการในตำบลบัวใหญ่ ในกลุ่มคนพิการติดเตียง และคนพิการกลุ่มติดบ้าน

มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ที่ตั้งสำนักงานโรงพยาบาลบัวใหญ่ จะจัดพนักงานร่วมออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ จัดกิจกรรมการรับจดทะเบียนคนพิการ ต่อทะเบียนคนพิการ ให้คำปรึกษา คู่มืออาชีพคนพิการ ให้คำปรึกษาคคนพิการทั่วไป เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การเข้าถึงกายอุปกรณ์ รถโยก รถเข็น ไม้เท้า ไม้ค้ำยัน อื่นๆ ตามที่คนพิการร้องขอ

แจกแผ่นพับความรู้เรื่อง แนวทางการสร้างกลุ่มชมรมให้เข้มแข็ง และแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าร่วมเวทีระดมความคิด ในการสร้างกลุ่มชมรมช่วยเหลือคนพิการของตนเอง แล้วนำเสนอที่ประชุม จากนั้นอภิปรายหมู่ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ของตำบลหนองแจ้งใหญ่แล้วให้ผู้ร่วมเวทีจัดทำแผนการพัฒนากลุ่มชมรมคนพิการ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้รับผิดชอบ งานคนพิการจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ได้จัดตั้งกลุ่มจิตอาสา เพื่อดูแลคนพิการของตำบลบัวใหญ่ โดยมีตัวแทนทุกหมู่บ้าน มีการคัดเลือกกรรมการดำเนินการ และมีนัดหมาย จะทำระเบียบ ของกลุ่มในกลาง เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 และเสนอให้กลุ่มมีการขอทุนรับการสนับสนุนงบประมาณ จากกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ เพื่อจะได้นำแนวคิดการใช้กลไกจิตอาสา ในการช่วยเหลือคนพิการเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย

การมอบคู่มือการพัฒนาคนพิการจากการถอดบทเรียน กรณีกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการหนองแจ้งใหญ่ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไว้เผยแพร่ในการที่มีการที่มีคนมาศึกษาดูงาน รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่

สรุปผลการสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลให้ เกิดการนำปฎิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับคนพิการในระดับพื้นที่

ผลการจัดเวที พบว่า หน่วยงานที่เข้าร่วมเวที ได้จัดทำแผนงานรองรับ รูปแบบการส่งต่อ เคราะห์ รูปแบบการจัดบริการเคลื่อนที่ให้แก่คนพิการเข้าถึงสิทธิ การจดทะเบียน ต่อทะเบียน คนพิการ การของอำเภอบัวใหญ่ ที่จะนำไปขยายผล คือ หน่วยงานด้านปกครอง จะประสานการช่วยเหลือแก่คนพิการที่ยากลำบาก เช่นเงินสงเคราะห์คนละ 2,000 บาท การสร้างบ้านคนพิการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จะปรับปรุงฐานข้อมูลคนพิการภายในอำเภอ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริการคนพิการตามสภาพความจำเป็น และสนับสนุนให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดตั้งกลุ่มชมรมคนพิการทุกตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดงบประมาณ สนับสนุนงานคนพิการโดยประสานกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และจะสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการ

การขยายผลหน่วยงานในพื้นที่

การขยายผลชุดความรู้ เรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการที่ได้ จากการถอดบทเรียน คือ การประกอบอาชีพด้วยการตัดเย็บเสื้อผ้าของ นางสาวสมจิต ชาญปัญญา การเลี้ยงวัวของ เยาวชนพิการ และการซ่อมรถจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็กของเยาวชนพิการ ขยายผล โดยการวัดเวที บรรยายหมู่ในรูปการเสวนา มีผู้ดำเนินรายการ ถามให้คนพิการที่ประกอบอาชีพ ได้แต่ละคนบรรยาย เวทีนี้จัดขึ้นที่ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ดังนี้

แรงบันดาลใจในการเข้าสู่อาชีพคนพิการ

นางสาวสมจิตร ชาญปัญญา เป็นคนพิการด้านการเคลื่อนไหว เกิดจากการเป็นโพลิโอ ขาทั้ง 2 ข้าง อ่อนแรง ต้องใช้ไม้ค้ำยัน ส่วนมือใช้ได้ดีทั้ง 2 ข้าง ได้เล่าเรื่องการเย็บเสื้อผ้าเริ่ม เล่าตั้งแต่แรงบันดาลใจที่อยากประกอบอาชีพว่า ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว และ ร่างกายก็พอจะทำได้ จึงได้เรียนรู้จากการนั่งดูช่างที่ตัดเย็บผ้าโหลเขาเย็บผ้าในหมู่บ้านและกลับมาบ้านได้นำเครื่อง

นายสุชาติ พลดงนอก ขาขวาขาดเหนือเข่า 1 ข้าง ประกอบอาชีพช่างซ่อมรถจักรยานยนต์/เครื่องใช้ไฟฟ้า ได้เล่าถึงแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพ และการหาความรู้และการฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ การหาลูกค้า สามารถซ่อมได้หลากหลาย

นายปรีชา ปรีโยชน์ชัยสาร ได้เล่าว่า การเข้าสู่อาชีพของตนเอง การเลี้ยงวัวเป็นอาชีพที่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย เลี้ยงมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว จึงทำให้ผมเลือกที่จะประกอบอาชีพนี้

การประเมิน จากการสังเกตผู้เข้าร่วมประชุมให้ความสนใจในระดับมาก เพราะฟังอย่างตั้งใจ และซักถาม เป็นระยะๆ ของการเล่าเรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละคน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้นำเสนอสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โครงการขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ เพื่อตนเองถอดบทเรียนและบททวน องค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการของ คนพิการและครอบครัวให้เกิดความเหมาะสมตามปัจจัยของพื้นที่ โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น เพื่อถอดบทเรียนและบททวน วิธีการ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับ คนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสื่อสารองค์ความรู้ วิธีการ กระบวนการ ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผล ให้เกิดการนำปฎิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังหัวข้อต่อไปนี้

5.1 สรุปผลวิจัย

1. องค์ความรู้ ความหมายคำว่าจัดการตนเองของคนพิการ ความหมายการจัดการตนเองของคนพิการ คือความรู้ในเนื้อหาหรือส่วนของเนื้อหา ในการเรียนรู้ในการจัดการตนเองของคนพิการ ซึ่งเนื้อหาจะประกอบไปด้วย การเข้าใจในความพิการของตนเอง ความรู้และทักษะ ในการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในกรณีที่สามารรถประกอบอาชีพได้และความรู้และทักษะในการออกสู่สังคม

จากการถอดบทเรียนในการรวบรวมชุดความรู้จำนวน 4 โครงการตามเป้าหมาย ช่วงแรกๆ คือ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ตำบลตาจั่น อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชน พิการโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โครงการ ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแ้งใหญ่ ตำบลหนองแ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โครงการศึกษา รูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ผู้ปกครองเด็กพิการ บ้านหนองไผ่งาม ตำบลห้วยยาง อำเภอบัวใหญ่ ชุดความรู้ค้นพบที่มีข้อเหมือนกันก่อนที่จะขับเคลื่อนในการพัฒนาในแต่ละโครงการ ซึ่งมีข้อค้นพบโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประการที่หนึ่ง สร้างความเข้าใจความหมายคำว่าความพิการของตนเองในความพิการ ความเข้าใจถึงความพิการของตนเอง พบว่าคนทั่วไป มักจะมองตนเองว่า “ฉันไม่ใช่คนพิการ” ในช่วงแรกๆที่เกิดความบกพร่องกับตนเอง ที่ตนเองยังไม่รับรู้ว่าได้เกิดขึ้นกับตนเองแล้วและเป็น ช่วงที่อยู่ในระหว่างการรักษา จะมีความรู้สึกกลัว รู้สึกหดหู่ รันทดใจเมื่อพบเห็นคนพิการ พยายามไปรักษาในสถานที่ต่างๆ เมื่อไม่ดีขึ้นจึงเกิดการยอมรับว่า ตนเองเป็นคนพิการแล้วและทำใจ อยู่กับสภาพที่ตนเองเป็น พยายามฟื้นฟูสภาพตนเองให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันและเรียนรู้ที่จะ ทำให้ดีขึ้น ปรับสภาพบ้านให้เหมาะสมแก่ความพิการของตนเอง ให้กำลังใจตนเอง ไม่อยากเป็น ภาระกับคนอื่น อยากประกอบอาชีพ อยากช่วยเหลือคนพิการด้วยกัน และคิดว่าความพิการมิได้ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต เกิดความมั่นใจในตนเอง จึงสามารถจัดการตนเองได้อย่าง เหมาะสม เมื่อสามารถจัดการตนเองได้ ก็จะเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรคนพิการเพื่อช่วยเหลือกันเอง ในกลุ่มคนพิการ เพราะมองว่าการรวมกลุ่มจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันของ คนพิการ มีการสร้างพลังให้กันและกัน ทำให้เข้าถึงสิทธิของคนพิการ และทำประโยชน์ให้กับ ครอบครัว ชุมชน สังคมได้เหมือนกับคนที่ไม่พิการ

ประการที่สอง หาคอน์ความรู้เรื่องการยอมรับของครอบครัวคนพิการต่อการเกิดความ พิการในครอบครัว เมื่อมีคนพิการเกิดขึ้นกับครอบครัว คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือคนใกล้ชิดตัว คนพิการ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง สามี ภรรยา ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจะเกิดความรู้สึกที่ยอมรับ หรือทำใจไม่ได้ เกิดความท้อแท้และผิดหวัง มีความทุกข์ หนักใจ รู้สึกว่าไม่มีใครจะปรับทุกข์ได้ และให้ความสนใจกับคนพิการจนลืมเรื่องคนที่เกี่ยวข้องอีกหลายคน จากความรู้สึกดังกล่าว ทำให้ การใช้ชีวิตไม่มีความสุข

การตั้งสติและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พุดคุยร่วมกันวางแผนเพื่อดูแลคนพิการที่ถูกต้อง และเหมาะสมอย่าให้เกิดความกดดันกับคนพิการ ได้สร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการ ท้ามกลางความอ่อนแอของคนในครอบครัวที่มีคนพิการเกิดขึ้น ยอมรับกับสภาพความพิการของ สมาชิก ถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในวางแผนดูแล เพื่อที่จะต้องเลี้ยงดูเขาตลอดไป ให้ดีที่สุดใช้

การนำหลักธรรมะเข้าช่วยในการเยียวยาสภาพจิตใจว่า ทุกสิ่งย่อม เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับ ไป ค่อยๆยอมรับ อดทน อดกลั้นกับสาหัส คำพูดของคนจากสังคมภายนอก แบ่งบทบาทของ สมาชิกในครอบครัวตามความเหมาะสมและความถนัด ของแต่ละคน และให้สมาชิกใน ครอบครัวได้มีส่วนร่วมและรับรู้ถึงสภาพความพิการ ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม กันรับผิดชอบ

การมองโลกในแง่บวก ถามตัวเองว่าจะทำอะไรได้บ้างในการดูแลคนพิการ โดยการปรึกษาผู้รู้ เพื่อรับคำแนะนำ จากเพื่อนบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน หมอ ในเรื่องปรึกษาหารือกันระหว่างคนในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้องว่าจะจัดการอย่างไรในการดูแลคนพิการและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต้องให้กำลังใจกันและกัน โดยเฉพาะคนพิการ ซึ่งพบวิธีการปรับตัวของครอบครัวคนพิการ เมื่อพบว่ามีความพิการเกิดขึ้นในครอบครัวจะมีการปรับตัวยอมรับของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวเมื่อรู้ว่ามีความพิการเกิดขึ้นในครอบครัวเกิดความพิการดังนี้

1. องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว ผลจากการถอดบทเรียนพบว่าองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดูแลคนพิการพื้นฐานพอสรุปได้ดังนี้

1.1 ชุดความรู้การเข้าถึงสิทธิและการจัดสวัสดิการคนพิการความรู้เรื่องการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ พบว่า การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีการรวมกลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนคนพิการ ตัวแทนครอบครัวคนพิการ ที่ตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มในชุมชนนั้น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย คนพิการต้องพึ่งคนในครอบครัว คนในชุมชนที่เป็นแกนนำ เพราะคนพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้ในบางราย ที่จะเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับโดยมีประสบการณ์ทำงานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เห็นรายละเอียดดังต่อไปนี้ ปัจจุบัน กลุ่ม การจัดส่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัย ในครอบครัวสำหรับคนพิการ เช่น การจัดระเบียบ จัดสิ่งแวดล้อมให้คนพิการอยู่อย่างปลอดภัย ภายในบ้าน การทำความสะอาด ภายในตัวตัวบ้าน ห้องนอนต้องมีที่ระบายอากาศเพราะคนพิการต้องการอากาศบริสุทธิ์ เครื่องนอนมุ้ง ผ้าห่ม ต้องซักและทำความสะอาด การความรู้เรื่องเครื่องช่วยหรือนำพาคนพิการขอรับกายอุปกรณ์ เช่น รถโยก รถเข็น ไม้เท้า อื่นๆ ตามที่คนพิการต้องการ ครอบครัวคนพิการต้องรู้ว่าคนพิการ จำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยเหลือนประเภทใด รวมถึงการพัฒนาทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และรู้วิธีการช่วยเหลือ เพื่อให้คนพิการปลอดภัยจากการใช้ในชีวิตประจำวัน ทางด้านสังคมคนในครอบครัวต้องนำพาคนพิการเข้าสังคมในโอกาสที่มีกิจกรรมต่างๆ กับคนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม

ด้านการจัดสวัสดิการคนพิการ พบว่ากลุ่มคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ สามารถให้คนพิการในตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีการออมทรัพย์ประจำเดือน และสามารถกู้ยืมยืมเงินในการนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน กลุ่มประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย และสิ้นปีมีเงินปันผลคืนสมาชิก และกลุ่มยังมีการจ้างแรงงานคนพิการในการผลิตดอกไม้จันทน์ ในยามเจ็บป่วยมีการนอนโรงพยาบาลกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการเยี่ยมไข้ ด้วยกระเช้าจากกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ และมอบเงินในการใช้จ่ายจำนวน 300 บาท ในช่วงเทศกาลวันคนพิการสากลบางปีกลุ่มแจกลูกขี้พื้และเลี้ยงอาหารจัดอบรมให้ความรู้การเข้าถึงสิทธิ คนพิการเสียชีวิต กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการก็จะเข้าภาพสวดอภิธรรม 1 คืนและมอบเงินจำนวน 500 บาท และถ้า

คนพิการเข้ากลุ่มฌาปนกิจ กับกลุ่มจะได้รับเงินจำนวน 30,000 บาท ดังนั้นการรวมกลุ่มเพื่อจัดสวัสดิการคนพิการในครั้งนี้ เป็นมิติที่ให้นคนในชุมชนกับคนพิการได้มีความสัมพันธ์อันดีงาม โดยการทำมาค้าขายด้วยกันแบบมีความสุข ชุดความรู้นี้จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

2. ชุดความรู้การดูแลสุขภาพของครอบครัวเด็กพิการและคนพิการ ครอบครัวเด็กพิการต้องเชื่อว่าอาหารมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถมีภูมิคุ้มกันโรคได้ และต้องมีความเชื่อว่าร่างกายเด็กพิการต้องการสารอาหารครบหลัก 5 หมู่ ร่างกายถึงจะแข็งแรง เติบโตป้องกันโรคต่างๆได้ ครอบครัวเด็กพิการต้องมองข้ามอุปสรรคของร่างกายที่เด็กพิการ ขัดขวางในการเลี้ยง การกลืน การช่วยเหลือตนเองในการรับประทานอาหาร ครอบครัวต้องช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อให้เด็กพิการสามารถได้รับอาหารที่เพียงพอ ต่อความจำเป็นของร่างกาย เช่น ดมน้ำซุบจากใบตำลึง ใส่มะขาม ใส่มะขวิด บดให้ละเอียด ทำให้เด็กได้รับสารอาหารครบห้าหมู่ ครอบครัวเด็กพิการต้องให้ความสำคัญ ในการจัดอาหารให้ลูกพิการครบตามเวลาอาหาร เช้า กลางวัน เย็น ตลอดจนจัดหาอาหารเสริม เช่น นม ผลไม้ ผักสดตามฤดูกาล มะละกอสุก มะม่วงสุก น้อยหน่าสุก หรือชมพู ขนุน อื่นๆ สามารถให้กับลูกพิการเหมือนกับเราเลี้ยงเด็ก ปกติทั่วไป ครอบครัวเด็กพิการควรเรียนรู้แสวงหาวิธีการดัดแปลง การจัดทำอาหารเพื่อลูกพิการ จากผู้ปกครองที่มีลูกพิการ ที่มีความสามารถหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือสถานีอนามัยใกล้บ้าน ครอบครัวเด็กพิการต้องมีเชื่อว่าอาหารมีความสำคัญต่อร่างกายของเด็ก เติบโตของร่างกาย ยิ่งเด็กพิการยิ่งต้องจัดอาหารให้เป็นสองเท่าของเด็กปกติ

2. การดูแลสุขภาพของครอบครัวเด็กพิการและการรักษาและพยาบาล คนพิการอาจมีโรคประจำตัวหรือโรคแทรกซ้อน เช่น ชัก โรคหัวใจเรื้อรังในกลุ่มเด็กสมองพิการหรือเด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กพิการซ้อน หอบหืดหายใจไม่สะดวกการใช้สมุนไพรที่หอมแดง ใบหูเสือ นำมาทุบให้ละเอียดใช้ผ้าขาวบางห่อวางไว้บนหัวนอนของเด็ก ทำให้เด็กหายใจสะดวกขึ้น การใช้ใบหว่านไฟในการนำมาทุบใส่น้ำลงไปนำมาทาที่ท้องเด็กในการแก้อืด ทำให้เด็ก สามารถหายใจสะดวก

การดูแลแผลกดทับแผลกดทับ จำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ หรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ พึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ ครอบครัวของคนพิการ ต้องร่วมเรียนรู้การใช้ทักษะดังกล่าวด้วย เพื่อการช่วยเหลือคนพิการได้อย่างถูกต้อง การฟื้นฟูสมรรถภาพปกติแล้ว คนพิการจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตั้งแต่แรกพบพบความพิการ และต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองเช่น การนั่ง ยืน ทรงตัว เดินการช่วยเหลือตนเองในการประกอบกิจวัตรประจำวัน คือ

รับประทานอาหาร แปรงฟัน อาบน้ำ ขับถ่าย แต่งตัว เป็นต้น ฝึกการใช้มือประสานกับสายตา ฝึกการหยิบจับสิ่งของ และการสื่อสารหรือการพูด รวมทั้งการให้คาบปรึกษา

4. ความรู้เรื่องเครื่องช่วยหรือกายอุปกรณ์ครอบครัวคนพิการ ต้องรู้ว่าคนพิการจำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยเหลือประเภทใดบ้าง ชุดความรู้พูดถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์พื้นบ้านในการนำมาเป็นอุปกรณ์ในการเสริมพัฒนาการเด็กพิการหรือคนพิการ ที่มีแผลกดทับ การพัฒนาทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และรู้วิธีการช่วยเหลือเพื่อให้คนพิการปลอดภัยจากการใช้การจัดทำเก้าอี้ถ่วงกระดาด ที่นั่งสามเหลี่ยม ที่นั่งเก้าอี้สี่เหลี่ยม ที่ฝึกยืน ราวฝึกยืน ราวไม้ไผ่ฝึกเดิน ช้อนกินข้าว แก้วกินน้ำ รายละเอียดขั้นตอนในภาคผนวก

5. ด้านสังคม คนในครอบครัวต้องนำพาคนพิการเข้าสังคมในโอกาสที่มีกิจกรรมต่างๆ เช่นงานวัด ประเพณี ผ้าป่า งานกุศล งานแต่งในชุมชน งานบวชนาค งานพัฒนาหมู่บ้านงานรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม เพราะคนพิการจะได้เรียนรู้

6. ด้านการรวบรวมชุดประสบการณ์ทำอาชีพคนพิการ ครอบครัวต้องรู้ว่า คนพิการที่อยู่ในครอบครัวย่อมอยากมีรายได้ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว และรู้ว่าคนพิการที่ดูแลอยู่สามารถประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับคนทั่วไปหรือไม่ ถ้าสามารถ ประกอบอาชีพได้ต้องสนับสนุนให้ฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของเขาเพื่อให้เขาสามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้น ครอบครัวจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนพิการประกอบอาชีพหรือหารายได้ด้วยตนเองได้ จะทำให้เขามีความรู้สึกลึกว่ามีคุณค่าสามารถทำกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น นางสาวศรีสุดา กมลเลิศ(น้องอ่อน) เด็กพิการปัญญาอ่อน ปัจจุบันเป็นสาวแล้ว สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีความสุข เพราะว่า น้องอ่อนพี่สาวสอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกับคนในชุมชนและการอยู่ร่วมกันในสังคม

5. โครงการการสร้างพลังในการประกอบอาชีพคนพิการโดยการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน

กระบวนการทำงานกับคนพิการของโครงการนี้ มุลินีเพื่อพัฒนาคคนพิการ ได้เข้าไปพูดคุยกับกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ที่กลุ่มเริ่มจากกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลบัวลาย ซึ่งมี นางดวงพร ศรีคราม เป็นประธานกลุ่ม ว่าอยากจะช่วยเหลือคนพิการในเรื่องอะไรบ้างที่นอกเหนือจากการช่วยอยู่ในขณะนี้ ก็ได้รับคำตอบว่าอยากจะพัฒนาอาชีพของเยาวชนที่พิการและมีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ซึ่งมีมีอยู่แล้ว จึงตกลงจะทำเรื่องการประกอบอาชีพแต่เป้าหมายยังมีน้อย มุลินีเพื่อพัฒนาคคนพิการ จึงได้หาข้อมูลโดยเชิญประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการอีก 3 กลุ่ม มาพูดคุย มีกลุ่ม ตำบลหนองแจ้งใหญ่ ตำบลด่านช้าง ตำบลหันห้วยทราย และได้ข้อมูลว่ามีคนพิการมีการประกอบอาชีพอยู่แล้ว ที่สามารถเป็นตัวอย่างได้ กลุ่มละ 1 คน รวมเป็น 4 คน และหากกลุ่มเป้าหมายร่วมกันในการขยายผล จำนวน 40 คน จากตัวอย่างการประกอบอาชีพ จำนวน 4 คน จึงได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ชื่อโครงการว่า การสร้างพลังในการประกอบอาชีพ

ผลที่เกิดขึ้น คนทั่วไปมองว่าคนพิการนั้นไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องเป็นภาระของครอบครัวและสังคม ซึ่งไม่เคยคิดเลยว่าคนพิการ อยากที่จะมีที่ยืนในสังคมไม่ยากเป็นภาระของใครอย่างที่คนทั่วไปมอง นี่เป็นสิ่งที่ทีมวิจัยสงสัยและต้องการหาคำตอบ เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและชุมชน โดยมี นางดวงพร ศรีคราม เป็นหัวหน้าโครงการและมีทีมวิจัยร่วมโครงการ 20 คน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมสู่การพึ่งตนเองของคนพิการ ได้มีการคัดเลือกพื้นที่และค้นหาคนพิการที่มีอาชีพเพื่อดำเนินการวิจัยโดยใช้พื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอสิดา อำเภอบัวลาย อำเภอประทาย เป็นพื้นที่ต่อขยายจากฐานงานเดิม โดยศึกษาคนพิการตัวอย่าง จำนวน 4 ราย คือ 1. ยายเหรียญ หงษ์ศรี พิกการดาบอดทั้งสองข้าง อาชีพ ค้าขายของชำ อำเภอประทาย 2. นางสาวสมจิตร ชาติปัญญา พิกการโปลิโอ อาชีพเย็บผ้า อำเภอบัวลาย 3. นายสุชาติ พลดงนอก ขาวขาวขาดเหนือเข่า 1 ข้าง อาชีพ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์/เครื่องใช้ไฟฟ้า อำเภอสิดา 4. นายวิเชียร จันทรปัญญา พิกการอัมพาตครึ่งท่อน อาชีพสับหูก(มัดค้าย) ซึ่งทั้ง 4 ราย ได้มีวิธีการดำเนินงานโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม บันทึก สังเกต การสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์รายบุคคล มีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน สิ่งที่เกิดจากการศึกษาคนพิการที่มีอาชีพทั้ง 4 ราย พบว่ามีหลักการที่ต้องปฏิบัติในการประกอบอาชีพสำเร็จอยู่ 4 ประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง แรงบันดาลใจเข้าสู่อาชีพคนพิการอาชีพคนพิการ เป็นอาชีพที่เกิดจากใจรักและเหมาะสมกับลักษณะความพิการของตนเอง แรงจูงใจที่อยากประกอบอาชีพ คือ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว นอกจากจะมีอาชีพที่สร้างรายได้แล้วก็เห็นพัฒนาการของคนพิการที่มีการยกระดับการพัฒนาอาชีพพัฒนาฝีมือ

ประการที่สอง การพัฒนาทักษะความรู้ทำให้เกิดเทคนิคในการพัฒนาอาชีพ หรือมีวิธีดึงดูดลูกค้า ทำให้ลูกค้าที่ทางเลือกที่หลากหลาย เช่น อาชีพตัดเย็บ หาเลือกแบบเสื้อผ้าหลากหลายราคาก็หลากหลาย มีความยืดหยุ่นการพูดจาไพเราะประกอบกับการพัฒนาคุณภาพของงานที่ออกมาอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

ประการที่สาม การบริหารอาชีพคนพิการสามารถบริหารที่มาจากอาชีพได้อย่างลงตัว มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า รักษาเวลา ไม่เอาเปรียบใคร จากความซื่อสัตย์จึงได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี ช่วยเหลือในเรื่องการอุดหนุนใช้บริการ

ประการที่สี่ การที่คนพิการได้รับกำลังใจจากครอบครัวและชุมชน จะช่วยในเรื่องการนำพาคนพิการเข้าไปเรียนรู้การประกอบอาชีพ การร่วมกันเรียนรู้เรื่องอาชีพของคนพิการในชุมชนการสนับสนุนการอยู่ร่วมกันกับคนพิการ ช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนในด้าน อาชีพ ประชาสัมพันธ์ ให้การสนับสนุนทุกกิจกรรมที่เกี่ยวกับคนพิการ ให้โอกาสคนพิการได้เข้าถึงสิทธิที่พึงจะได้รับและเล็งเห็นความสำคัญของคนพิการ

จากการศึกษาดังกล่าว ได้นำผลการวิจัยที่ผ่านมีการขยายผล โดยการจัดเวทีเปิดโลกทัศน์ให้กับคนพิการ จำนวน 40 ราย โดยใช้ประสบการณ์ 4 ราย มาเล่าสู่กันฟังและมีการศึกษาอาชีพคนพิการ พบว่า มีคนพิการสามารถประกอบอาชีพอิสระได้โดยลำพัง 22 ราย และต้องพึ่งพาครอบครัวในการช่วยเหลือ 18 ราย อาชีพที่พบจะเป็นอาชีพที่หลากหลาย เช่น ค้าขาย เย็บผ้า ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ทอผ้า สานแห สานสะวิง สืบหูก เลี้ยงวัว รับจ้างทั่วไป นักเขียน และคนพิการอีก 40 ราย เมื่อได้รับฟังทั้ง 4 รายแล้วคิดว่าตนเองได้มีแนวคิดในการสร้างอาชีพตนเองและเป็นแรงจูงใจให้กับตนเองในการประกอบอาชีพจากชีวิตคนพิการที่ต้องดิ้นรน อาชีพซึ่งเป็นอาชีพอิสระของคนพิการ สามารถช่วยให้เขาและครอบครัวอยู่ ได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง เพียงได้รับโอกาสจากคนในสังคม คิดว่าเขาก็เหมือนคนปกติ ต้องกิน ต้องใช้เงิน ต้องดูแลตนเองและดูแลคนอื่นบ้างเป็นบางโอกาส ต้องมีที่ยืนในสังคมแบบไม่เป็นภาระของคนอื่น มีความสุขในการพึ่งตนเอง

6. โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่

กระบวนการทำงานกับคนพิการของโครงการนี้ เริ่มจาก นายนิคม ภูศรี เจ้าหน้าที่มูลนิธิ เพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้าไปพูดคุยถึงสถานการณ์การทำงานของกลุ่มกับกรรมการกลุ่มที่มี นางสาวประดับ เป็นประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่าอยากจะทำอะไรต่อยอดในการช่วยเหลือคนพิการการที่เป็นสมาชิกของกลุ่มบ้าง เพราะกลุ่มนี้มีกิจกรรม การออมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกที่เป็นคนพิการ ตลอดจนการช่วยให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย จากการคุยกันเรื่องสถานการณ์การดำเนินของกลุ่ม แล้วคณะกรรมการสรุปว่า อยากจะสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ให้สามารถช่วยเหลือคนพิการได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งการทำงานกับคนพิการของกลุ่ม จะใช้วิธีการหาข้อมูลว่าคนพิการยังเข้าไม่ถึงสิทธิอะไรบ้าง และความต้องการ ที่ทางรัฐยังช่วยไม่ได้หรือไม่เพียงพอ ซึ่งทางกลุ่มจะหาวิธีช่วย และตกลงทำโครงการภายใต้ชื่อ การศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่

ผลที่เกิดขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัด จุดอ่อน จุดแข็งของกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง ของกลุ่มช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประชากรเป็น ได้แก่ กรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือ จำนวน 20 คน (กรรมการทุกคนเป็นนักวิจัย) เจ้าหน้าที่ จากสถานีนอนมัย 1 คน(เลือกตัวแทน มา จำนวน 1 คน) เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน(เป็นผู้รับผิดชอบงานคนพิการ) ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน จำนวน 20 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านละ จำนวน 5 คนรวมเป็น จำนวน 50 คน รวมทั้งหมด จำนวน 112 คน วิธีดำเนินการวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับ เชิงปริมาณ กระบวนการระดมสมอง การสัมภาษณ์รายบุคคลและสนทนากลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบเก็บข้อมูลรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 บริบทชุมชน พบว่าการเปลี่ยนแปลงจากของชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลต่อคนพิการทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ และเป็นผลเสียต่อคนพิการ ตอนที่ 2 บริบทคนพิการ การดูแลคนพิการมีสามระดับคือ การดูแลตนเองภายในครอบครัว การดูแลโดยอาสาสมัครในชุมชน การดูแลคนพิการโดยกลุ่มผู้ช่วยเหลือ

คนพิการบุคลากรของรัฐ สาเหตุความพิการพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุและโรคไม่ติดต่อ ผู้ดูแลคนพิการส่วนใหญ่เป็นมารดา รองลงมาคือภรรยาและบุตร พบว่า ร้อยละ 74.24 ของคนพิการสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ได้รับเบี้ยยังชีพร้อยละ 82.5 ส่วนใหญ่มีความต้องการด้านปัจจัยสี่ เงินเบี้ยยังชีพ การประกอบอาชีพ การดูแลด้านสุขภาพอนามัย ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัยใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านความเป็นมาของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ พบว่ากลุ่มเกิดขึ้นจากการสนับสนุนของมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่ ที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีกระบวนการพัฒนาชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม

2. พบว่าจุดแข็ง มี 4 ปัจจัยคือปัจจัยด้านกรรมการ ปัจจัยด้านกองทุน ปัจจัยด้านกฎระเบียบ และปัจจัยมีความเป็นมาในการรวมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม มีการให้คนพิการคัดเลือกตัวแทนมาเป็นกรรมการกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน มีการระดมทุนจากสมาชิกโดยการออมเงิน มีการตั้งกฎระเบียบจากสมาชิกด้วยกัน และจัดปรับกฎระเบียบจากสมาชิกของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตามความเหมาะสมเป็นระยะตามสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

3. การเกิดประโยชน์ ต่อคนพิการ ผลของการรวมกลุ่มสามารถรวมกลุ่มระดมทุนที่มาช่วยเหลือคนพิการ คนพิการมีการออมทรัพย์คนพิการ สามารถจัดระดมทุนในการให้คนพิการสามารถกู้กองทุน ในการนำไปประกอบอาชีพแบบไม่มีดอกเบี้ย เวลาเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล มีสวัสดิการเยี่ยมไข้ครั้งละ 300 บาท พร้อมกะเช้าของขวัญ 1 ชุด หากมีการเสียชีวิตมีประกันชีวิตช่วยเหลือ ถ้าไม่เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจกิจได้รับสวัสดิการจากกลุ่ม จำนวน 500 บาท และพวงหรีด 1 พวง กลุ่มเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรม 1 คืน ถ้าเป็นกลุ่มฌาปนกิจจะได้รับเงินกองทุนจำนวน 30,000 บาท (สามหมื่นบาทถ้วน) เพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดงานศพให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การค้นพบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ มีอยู่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ตั้งกลุ่มหรือที่ทำการ ต้องมีความชัดเจน และอิสระเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าการให้บริการได้ชัดเจน ในเรื่องของการมาติดต่อหรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการของกลุ่มว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ผลการดำเนินการสามารถจัดกิจกรรมให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

ด้านการพัฒนาองค์ความรู้กรรมการ ในด้านทักษะการแนะนำคนพิการเรื่องการเข้าถึงสิทธิ การให้กำลังใจ การให้คำปรึกษา เพราะกรรมการมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม ดังนั้นในการให้ความรู้ของคณะกรรมการต้องรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเท่าทันทันข้อมูลในการให้คำปรึกษาคนพิการ ทั้งเรื่องสิทธิคนพิการพึงได้รับ การเงินการบัญชี ทักษะจิตวิทยาในการทำงาน ครอบครัวยุคนพิการ

ด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของกลุ่มสร้างความเข้าใจให้ ผู้นำเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้รู้เรื่องราวการทำงานของคณะกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่ามีกิจกรรมทำอะไรบ้าง ผลการทำงานเป็นอย่างไร พบปัญหาอุปสรรคเรื่องใดบ้าง สามารถให้ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานสามารถช่วยเหลือเรื่องใดได้บ้าง

ด้านการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสัญจร เพื่อให้คนพิการ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ผู้นำชุมชน ได้รับรู้ว่าการกลุ่มกำลังทำอะไรอยู่ การขยายสมาชิกเพิ่ม การระดมทุนเพิ่ม การศึกษาดูงาน การขยายสวัสดิการเพิ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแจ้งใหญ่ และการแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก

ผลการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ผ่านมา นอกจากจะได้ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นกับคนพิการแล้วยังมีสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัยที่เกิดคุณค่าขึ้นกับตัวเอง นักวิจัยคิดว่า กระบวนการทำงานเป็นการค้นหาด้วยตนเองทั้งการเก็บข้อมูล การร่วมกันสังเคราะห์/วิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์กับตนเองทำให้เห็นถึง กระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งตนเองเป็นผู้ปฏิบัติจริงทำให้ได้รับความรู้ทักษะในเรื่องการฟัง การจับประเด็น การจดบันทึก การเขียน เทคนิคการสัมภาษณ์ เกิดความสุขในการทำกิจกรรม เห็นคนพิการมีรอยยิ้มที่มีความหวังความสุข เพราะทุกอย่างได้ตอบคำถามให้กับตัวเองแล้ว และสามารถเล่าเรื่องราวที่ตนเองศึกษาได้อย่างภาคภูมิใจ

7. โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กระบวนการทำงานกับคนพิการโครงการนี้ เริ่มจากผู้ช่วยผู้ประสานงานพี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชุมชนพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา ได้ไปพูดคุยเรื่องการทำงานด้านคนพิการของ หัวหน้าสถานีอนามัยตาจั่น คือนางกษนิภาที่สนใจการทำงานด้านคนพิการเชิงรุก ว่าต้องการจะพัฒนางานบริการคนพิการในเรื่องอะไรบ้าง และสรุปสถานการณ์การทำงานด้านคนพิการ ยังพบว่า การประสานงานและการร่วมกันของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล ยังร่วมมือกันไม่เต็มที่ ผู้ประสานงานจึงให้ลองหาคนที่สนใจในการทำงานด้านคนพิการทั้งในชุมชน และหน่วยงานในตำบลว่าสนใจในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาพัฒนางานคนพิการหรือไม่ จากนั้นหัวหน้าสถานีอนามัยตาจั่น ได้ใช้เวลาประมาณหนึ่งเดือนแล้วติดต่อกลับมายังผู้ประสานงานพี่เลี้ยงหนุนการบริหารงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุมชนพัฒนาคนพิการ จังหวัดนครราชสีมา ว่าได้ทีมวิจัยที่มาจาก ชุมชนคนพิการ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนใจที่จะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาพัฒนางานพัฒนาคนพิการ จากนั้นทีมผู้ประสานงานก็ลงพัฒนาโครงการ จนได้โครงการ ชื่อว่า โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ชุดความรู้ที่เกิดขึ้น จากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำงานกับคนพิการของโครงการนี้ ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์พอสมควรได้ดังนี้

1. สิทธิด้านการแพทย์ จะเริ่มจากการขึ้นทะเบียนบัตรประกันสุขภาพประเภท ท.74 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะสำรวจและให้คำแนะนำครอบครัวคนพิการไปที่ สถานีอนามัยเพื่อ ขึ้นทะเบียน ท.74 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าถึงสิทธิด้านการแพทย์ เรื่องกายอุปกรณ์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะแนะนำให้ไปที่ สถานีอนามัยและองค์การบริหารส่วนตำบล และเมื่อเจ็บป่วยฉุกเฉินส่วนน้อยจะมีรถเป็นของตนเองหรือญาตินำส่งโรงพยาบาล แต่ส่วนใหญ่จ้างเหมารถในหมู่บ้านไปส่งสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาล

2. สิทธิด้านการศึกษา ยังได้รับการศึกษาดำรงภาคบังคับ การแนะนำเรื่องการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเป็นผู้ประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ได้ประสานไปที่ มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการสำนักงานโรงพยาบาลบัวใหญ่ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษา คนพิการส่วนมากจะได้รับการศึกษาน้อยกว่าระดับประถมต้น พบในประเภททางกายและการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 63.51 รองลงมาร้อยละ 21.62 คือประเภททางจิตและพฤติกรรม พอจะอ่านออกเขียนได้บ้าง ระดับการศึกษารองลงมา คือไม่ได้เรียนร้อยละ 21.62 พบในประเภทสติปัญญาและการเรียนรู้ ประเภททางกายและการเคลื่อนไหว ตามลำดับและระดับการศึกษาสูงสุดคือชั้นมัธยมศึกษาซึ่งมีส่วนน้อยร้อยละ 5.41 ในโรงเรียนจะมีคุณครูที่ได้อบรมเรื่องการศึกษาพิเศษ ในตำบลตาจั่นมี 2 โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง ครูที่เลี้ยงศูนย์เด็กก็มีองค์ความรู้บ้าง แต่ยังไม่มั่นใจในการได้รับคำแนะนำเรื่องการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการ ได้มีการแนะนำเป็นบางส่วน

3. สิทธิด้านสังคมและสวัสดิการ การส่งต่อเพื่อให้ได้รับสิทธิ โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะแนะนำให้คนพิการไปจดทะเบียนคนพิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตาจั่น นำหลักฐานไปจดให้ ญาติและคนพิการได้เสนอให้มีการจดทะเบียนในตำบลตนเองแล้วให้มีรถรับ ส่งคนพิการด้วย

4. การส่งต่อสิทธิด้านอาชีพ การส่งต่อด้านอาชีพ ครอบครัวคนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพ จะแจ้งให้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน และไปปรึกษาที่ องค์การบริหารส่วนตำบลตาจั่น ซึ่งจะให้คำแนะนำเรื่องประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความพิการในการหาทุน หรือแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันของคนพิการกับครอบครัวและชุมชน คนพิการจะดูแลตนเองก่อน เช่น ถ้าเจ็บป่วยเล็กน้อยจะฝากให้เพื่อนบ้านหรือญาติซื้อมาให้รับประทาน ถ้ามีอาการมากจะฝากให้ไปรักษาที่สถานีอนามัย หรือโทรศัพท์คุยกับหมอ

อนามัยในกรณีที่พิการไม่รุนแรง และช่วยเหลือตัวเองได้ แต่จะมีคนพิการและครอบครัวคนพิการ บางกลุ่มมักจะถูกการโฆษณาให้เชื่อในการรักษาเกินจริง

พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรภาครัฐ การดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จากสภาพปัญหาที่พบ พบว่าคนพิการต้องการ ด้านกายอุปกรณ์ จำนวน 21 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว จำนวน 9 ราย ยังเหลือ จำนวน 12 ราย ซึ่งทางสถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล จะประสานงานจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือตามความต้องการ ด้านความต้องการเบี้ยยังชีพมี จำนวน 74 ราย ได้รับแล้ว จำนวน 62 ราย ยังเหลือ จำนวน 12 ราย แนวทางการช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดหางบประมาณสนับสนุนเบี้ยยังชีพ คนพิการให้ครบทุกคน ด้านการประกอบอาชีพมีความต้องการ จำนวน 37 ราย ได้รับแล้ว 7 ราย เหลือ จำนวน 30 ราย แนวทางการช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับกลุ่มผู้นำชุมชน สำรวจความต้องการและศักยภาพของคนพิการ ครอบครัวในการประกอบอาชีพเสริมรายได้ จัดอบรมฝึกอาชีพ พัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการสนับสนุนงบประมาณในการลงทุนประกอบอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ไข่ และสนับสนุนจัดหาตลาดรองรับ ด้านกำลังใจ ได้รับการช่วยเหลือครบทั้ง จำนวน 66 ราย แนวทางช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสนับสนุนหนังสือ วิทยุ สื่อต่างๆ ที่สามารถช่วยให้คนพิการได้คลายเหงา องค์กรทั้งในชุมชน และภาครัฐ จัดกิจกรรมเยี่ยมดูแลคนพิการและครอบครัว เพื่อเสริมกำลังใจบ่อยมากขึ้น พระภิกษุ จัดกิจกรรมอบรมธรรมะให้คนพิการ ด้านการเรียนรู้มี จำนวน 3 ราย ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือทั้งสิ้น จำนวน 3 ราย แนวทางช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบล ประสานงานกับครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มคนพิการ และด้านการฟื้นฟูทางการแพทย์ ได้รับการฟื้นฟูแล้ว จำนวน 18 ราย เหลือ จำนวน 4 ราย แนวทางการช่วยเหลือสถานีอนามัยร่วมกับชมรม อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในชุมชน ดำเนินกิจกรรมการเยี่ยมบ้านและฝึกทักษะทั้งคนดูแล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้สามารถทำกายภาพแก่คนพิการที่ถูกละเลย และให้ความรู้ในกระบวนการรักษาที่เหมาะสม

จากชุดประสบการณ์ที่รวบรวมได้ทั้ง 4 โครงการสามารถที่จะได้นำไปขยายผลการดำเนินงานในการพัฒนาคนพิการในพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

การสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการสู่การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการสื่อสารชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการสู่การขยายผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ชุดองค์ความรู้ที่ใช้ในการขยายผลสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ชุดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสารสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ทีมวิจัยใช้ ชุดความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน โครงการแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ เพราะเป็นชุดความรู้ที่ทีมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์แล้วว่า เป็นชุดความรู้ที่คนพิการได้รับประโยชน์ในวงกว้าง ที่เกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการที่มีความเข้มแข็ง ที่ยึดหลัก 5 ก. คือ กองทุนที่ยั่งยืน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ กรรมการที่มาจากทุกหมู่บ้าน ภาวะเอื้อยบและการปฏิบัติตาม การประสานงาน ทั้งในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม ซึ่งจากการยึดหลัก 5 ก. ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์ และกลุ่มยืนอยู่มาได้ ถึง 15 ปีแล้ว ผลที่เกิดการรวมกลุ่มคน รวมทรัพยากร ที่นำมาช่วยเหลือคนพิการ อย่างบูรณาการของคนในชุมชนถือว่าได้เป็นอย่างดี เช่น การทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ได้ทุกคนทั้งนี้เกิดจากการมีฐานข้อมูลคนพิการทุกคนภายในตำบล การมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน โดยการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ที่รู้ว่าคนพิการแต่ละคน มีความจำเป็นในการดำรงชีพพื้นฐานอะไรบ้างทำให้นำมาใช้ในการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2. การสื่อสารชุดองค์ความรู้ การสื่อสารชุดความรู้ครั้งนี้ ได้นำเสนอชุดความรู้ในรูปแบบการนำความรู้ การจัดทำคู่มือการพัฒนาคนพิการ ประสพการณ์การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ

นำเสนอเสนอประสพการณ์ แบบหวังผล กลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบัวใหญ่ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคนพิการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 12 คน ตัวแทน กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ และกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการตำบลบัวใหญ่ โรงพยาบาลผู้รับผิดชอบงานคนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่กลุ่มผู้ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นใช้หลักการ ที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปคำตอบ และถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงงานซึ่งการส่งเสริมสนับสนุนให้ คนในระดับชุมชนได้ใช้องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของตนเองมาการแก้ปัญหาความต้องการ โดยร่วมกันทำเริ่มจากการทบทวนสถานการณ์ของคนพิการที่เผชิญอยู่ได้แก่ การเข้าไม่ถึงสิทธิของคนพิการด้านต่างๆ ที่มีสาเหตุ การจากตัวคนพิการเอง ที่ไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร เรื่องสิทธิของคนพิการ ไม่บัตรคนพิการซึ่งจะเป็นสิ่งแรกที่จะทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่ได้ อันเกิดจากความบกพร่องทางการสื่อสารของคนพิการเอง ประการที่สองเกิดจากผู้ดูแลหรือคนในครอบครัว ยังไม่รู้ถึงสิทธิของคนพิการด้านต่างๆ

ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากศึกษาสถานการณ์ของคนพิการดังกล่าว ทำให้เห็นโอกาสในการทำงานกับคนพิการและมีคน ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นคนพิการ จะต้องเข้าไปร่วมทำงานโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการสนับสนุนให้คนพิการและบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานได้ทำงานร่วมกันในการบริการคนพิการ ให้เข้าถึงสิทธิคนพิการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปและจากประสบการณ์การทำงานพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรด้านคนพิการ คือ ชมรมคนพิการ กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ กระบวนการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ การสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ รูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม มีการทบทวนสถานการณ์ตามประเด็นดังกล่าว และได้ร่วมกันวางแผนหาข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ สรุปคำตอบที่ได้ นำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการช่วยเหลือคนพิการและกลุ่มชมรมคนพิการ

สำหรับโครงการนี้ได้มี การศึกษาการทำงานกับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการคนพิการจำนวน 4 โครงการ มีผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยสรุป มีข้อค้นพบดังนี้

1. นักวิจัยมีความความเข้าใจโครงการร่วมกันกับนักวิจัยมีการศึกษาปัญหาความต้องการ โดยการทำงานร่วมกันสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ลงเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผล
2. นักวิจัยได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้น กับคนพิการ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานในตำบลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
3. คนพิการ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลได้ เรียนรู้ถึงหลักการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้รู้จักทบทวนตนเอง ได้เรียนรู้อย่างถึงการทำงานกับผู้อื่น รู้ทางแก้โลกมืด รู้จักประยุกต์ความรู้เดิมไปใช้กับเหตุการณ์ที่พบใหม่ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
4. นักวิจัยเห็นความสำคัญของสิ่งที่ทำว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้ที่มีหัวอกเดียวกัน
5. นักวิจัยสามารถใช้ความรู้และทักษะไปดำเนินการในกลุ่มที่ครอบครัวมีลูกพิการทางสมองได้
6. เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาร่วมสนับสนุนมากขึ้น
7. ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของโครงการพบว่า ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องดูแลลูกพิการ
8. ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย บอกว่าควรมีการกระตุ้นให้กลุ่มนักวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เป็นระยะ ปีละ 1 ครั้ง

9. ข้อสรุปจากโครงการ กับนักวิจัย รู้วิธีแก้ปัญหา รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ลูกดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองได้ กับชุมชนของตนเอง ชุมชนหันมาให้ ความสนใจ สนับสนุนช่วยเหลือมากขึ้น ผู้นำเห็นความสำคัญให้การช่วยเหลือมากขึ้น กับหน่วย ภายในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสนใจและการสนับสนุนมากขึ้น โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ให้การสนับสนุนและใช้เป็นที่พักศึกษาดูงานของนักศึกษาและผู้ปกครองที่ มีลูกพิการ

พบว่า อาชีพคนพิการ เป็นอาชีพที่เกิดจากใจรักและเหมาะสมกับลักษณะความพิการ ของตนเอง แรงจูงใจที่อยากประกอบอาชีพ คือ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว นอกจากจะมี อาชีพที่สร้างรายได้แล้วก็เห็นพัฒนาการของคนพิการ ที่มีการยกระดับการพัฒนาอาชีพพัฒนาฝีมือ ทำให้เกิดเทคนิคในการพัฒนาอาชีพ หรือมีวิธีดึงดูดลูกค้า ทำให้ลูกค้าที่ทางเลือกที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นการพุดจาไพละ ประกอบกับการพัฒนาคุณภาพของงานที่ออกมาอย่างมีคุณภาพ มากขึ้น คนพิการสามารถบริหารเงินที่มาจากอาชีพได้อย่างลงตัว บางคนสามารถก็มีครอบครัว เป็นของตนเอง ให้ญาติหิยบยืมเวลาที่มีปัญหา มีความซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบใคร จากความ ซื่อสัตย์จึงได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี ช่วยเหลือในเรื่องการอุดหนุน ใช้บริการ ได้รับกำลังใจจากครอบครัวและชุมชน จะช่วยในเรื่องการนำพาคนพิการเข้าถึงสิทธิ ร่วมกันเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับคนพิการ ช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนใน ด้านอาชีพ ให้การสนับสนุนทุกกิจกรรมที่เกี่ยวกับคนพิการ ให้โอกาสคนพิการได้เข้าถึงสิทธิที่พึง จะได้รับและเล็งเห็นความสำคัญของคนพิการ และผลการวิจัยที่ผ่านมีการขยายผลโดยการจัดเวที เปิดโลกทัศน์ในกับคนพิการ จำนวน 40 ราย โดยใช้ประสบการณ์ 4 ราย มาเล่าสู่กันฟังและมี การศึกษาอาชีพคนพิการ พบว่า มีคนพิการสามารถประกอบอาชีพอิสระได้โดยลำพัง 22 ราย และต้องพึ่งพาครอบครัวในการช่วยเหลือ 18 ราย อาชีพที่พบจะเป็นอาชีพที่หลากหลาย เช่น ค้าขาย เย็บผ้า ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ทอผ้า สานแห สานสะวิง สืบหูก เลี้ยงวัว รับจ้างทั่วไป นักเขียน และคนพิการอีก 40 ราย เมื่อได้รับฟังทั้ง 4 รายแล้วคิดว่าตนเองได้มีแนวคิดในการ สร้างอาชีพตนเองและเป็นแรงจูงใจให้กับตนเองในการประกอบอาชีพ

จากชีวิตคนพิการที่ต้องดิ้นรน อาชีพซึ่งเป็นอาชีพอิสระของคนพิการสามารถช่วยให้เขา และครอบครัวอยู่ได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาเอง เพียงได้รับโอกาสจากคนในสังคม คิดว่าเขา ก็เหมือนคนปกติ ต้องกิน ต้องใช้เงิน ต้องดูแลตนเองและดูแลคนอื่นบ้างเป็นบางโอกาส ต้องมีที่ ยืนในสังคมแบบไม่เป็นภาระของคนอื่น มีความสุขในการพึ่งตนเอง

ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของโครงการ กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่ พบว่า มีการจัดสวัสดิการให้คนพิการ มี 4 ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง คือปัจจัย ด้านกรรมการ ปัจจัยด้านกองทุน ปัจจัยด้านกฎระเบียบ และปัจจัยด้านการสนับสนุน ส่วนจุดอ่อนพบว่า มีปัจจัยด้านกรรมการและกฎระเบียบ ด้านแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ได้แก่ การพัฒนาองค์ความรู้กรรมการ ในด้านทักษะการแนะนำ คนพิการเรื่องการเข้าถึงสิทธิ การให้กำลังใจ การให้คำปรึกษา การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของกลุ่มสร้างความเข้าใจให้ ผู้นำเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้รู้เรื่องสิทธิของคนพิการมากขึ้น การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสัญจร เพื่อให้คนพิการ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ผู้นำชุมชนได้รับรู้ว่ากลุ่มกำลังทำอะไรอยู่ การขยายสมาชิกเพิ่ม การระดมทุนเพิ่ม การศึกษาดูงาน การขยายสวัสดิการเพิ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแจ้งใหญ่ และการแสวงหาความร่วมมือจาก องค์กรภายนอก ผลการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ผ่านมานอกจากจะได้ ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นกับคนพิการแล้ว ยังมีสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัยที่เกิดคุณค่าขึ้นกับตัวเอง นักวิจัยคิดว่า กระบวนการทำงานเป็นการค้นหา ด้วยตนเองทั้งการเก็บข้อมูล การร่วมกันสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์กับตนเองทำให้เห็นถึงกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งตนเองเป็นผู้ปฏิบัติจริงทำให้ได้รับความรู้ทักษะในเรื่อง การฟัง การจับประเด็น การจดบันทึก การเขียน เทคนิคการสัมภาษณ์ เกิดความสุขในการทำ กิจกรรม เห็นคนพิการมีรอยยิ้มที่มีความหวังความสุข เพราะทุกอย่างได้ตอบคำถามให้กับตัวเอง แล้วและสามารถเล่าเรื่องราวที่ตนเองศึกษาได้อย่างภาคภูมิใจ

การสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ ผู้การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่อำเภอบัวใหญ่

ชุดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสารสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ทีมวิจัยใช้ ชุดความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน โครงการแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่เพราะเป็นชุดความรู้ที่ทีมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์แล้วว่า เป็นชุดความรู้ที่คนพิการได้รับประโยชน์ในวงกว้าง ที่เกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการที่มีความเข้มแข็ง ที่ยึดหลัก 5 ก. คือ กองทุนที่ยั่งยืน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ กรรมการที่มาจากทุกหมู่บ้าน กฎระเบียบและการปฏิบัติตาม การประสานงาน ทั้งในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม ซึ่งจากการยึดหลัก 5 ก. ทำให้คนพิการได้รับประโยชน์ และกลุ่มยืนอยู่มาได้ถึง 15 ปีแล้ว ผลที่เกิดการรวมกลุ่มคน รวมทรัพยากร ที่นำมาช่วยเหลือคนพิการ อย่างบูรณาการของคนในชุมชนถือว่าเป็นอย่างดี เช่น การทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ได้ทุกคนทั้งนี้เกิดจากการมีฐานข้อมูลคนพิการทุกคนภายในตำบล การมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน โดยการดำเนินงานของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ที่รู้ว่าคนพิการ

แต่ละคน มีความจำเป็นในการดำรงชีพพื้นฐานอะไรบ้าง ทำให้นำมาใช้ในการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

การสื่อสารชุดความรู้ครั้งนี้มีองค์ประกอบคือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอบัวใหญ่ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคนพิการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 12 คน ตัวแทน กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ และกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการตำบลบัวใหญ่ โรงพยาบาลผู้รับผิดชอบงานคนพิการ โรงพยาบาลบัวใหญ่กลุ่มผู้ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สื่อที่ใช้ มี 2 อย่างคือ คู่มือการพัฒนาคนพิการ ประสบการณ์การรวมกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ เพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการคนพิการ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา วิธีการ สื่อสาร องค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ คู่มือขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่และ

เปิดวิทัศน์เรื่อง ชุมชนคนพิการแกนนำชุมชนเพื่อคนพิการ ประมาณ 15 นาที เนื้อหาของวิทัศน์ นำเสนอ ปัญหาของคนพิการ เริ่มตั้งแต่การจดทะเบียนคนพิการที่ไม่ครอบคลุม คนพิการเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีบัตรแล้ว การเข้าถึงสิทธิของคนพิการก็ยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากคนพิการ ไม่ทราบว่าสิทธิของตนมีอะไรบ้าง และวิทัศน์ได้เสนอวิธีแก้ปัญหานี้ คือ การตั้งกลุ่มชมรมคนพิการเพื่อช่วยให้การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ ชมรมจะคอยช่วยประสานงานให้คนพิการในเรื่องการเข้าถึงสิทธิได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายหมู่โดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่ โดยประธานกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ว่าเมื่อก่อนตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแจ้งใหญ่นั้น คนพิการมีปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การเข้าถึงสิทธิต่างๆ นั้นต้องรอให้หน่วยงานของรัฐให้บริการ ทำให้คนพิการได้รับบริการที่ไม่ครอบคลุม ทางมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้เข้ามาช่วยจัดตั้งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ โดยเริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ.2537 ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ.558 จากนั้นคณะกรรมการผู้ร่วมอภิปราย ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือคนพิการให้เข้าถึงสิทธิ การเยี่ยมคนพิการ การออมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและจัดสวัสดิการให้คนพิการ เพื่อประสานหน่วยงานในการช่วยเหลือคนพิการ และผู้ร่วมอภิปรายได้กล่าวถึงกิจกรรมของกลุ่มว่ามีการจัดกิจกรรมหารายได้เข้ากลุ่ม โดยการจัดทำผ้าป่า หาเงินเข้ากลุ่ม การออมแบบสัจจะ คนละ 50 บาท ต่อเดือน การจัดสวัสดิการให้คนพิการเมื่อป่วย เมื่อเสียชีวิต ให้เงินกู้ยืม ประกอบอาชีพ โดยไม่มีดอกเบี้ย การจัดงานวันคนพิการสากล เพื่อนำพาคนพิการออกสู่สังคม

การมีส่วนร่วมจากผู้เข้าร่วมเวที เมื่อการอภิปรายของกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการนำเสนอเสร็จได้ให้ผู้เข้าร่วมเวที ชักถามและเสนอแนะมีตัวแทนจาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถามว่า ปัจจุบันมีเงินกองทุนอยู่ที่บาท เลขาของกลุ่มตอบว่ามี หนึ่งล้านเจ็ดแสนกว่าบาท ตัวแทนจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถามถึงความเข้มแข็งของกลุ่มว่ามีอะไรบ้าง ประธานกลุ่มตอบว่ามีหลายองค์ประกอบ ได้แก่ กรรมการ ที่มาของกรรมการต้องมาจากทุกหมู่บ้าน มีระเบียบของกลุ่มที่มาจากการร่วมกันตั้งของสมาชิกกลุ่ม มีกองทุน มีการบริหารจัดการที่สุจริต ตรวจสอบได้ มีการประชุมกรรมการสม่ำเสมอ มีการประชุมสมาชิกประจำปี มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลที่ได้จากการจัดเวทีไปปฏิบัติ มีดังนี้ นายอำเภอจะประสานการช่วยเหลือคนพิการที่เร่งด่วน มอบหมายให้สาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จัดทำทำข้อมูลแล้วนำเสนอให้นายอำเภอทราบ และในการออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ ในแต่ละเดือนจะประสานให้มีการตรวจรับรองความพิการ เพื่อนำไปจดทะเบียนคนพิการต่อไป

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอใหญ่ รับจะจัดทำฐานข้อมูลโดยให้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำรวจข้อมูลคนพิการและแยกแยะกลุ่มเพื่อวางแผนให้บริการและจะมีการแต่งตั้งกรรมการดูแลคนพิการ ระดับอำเภอโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และ จะมีการทบทวนการตั้งกลุ่มชมรมคนพิการ ให้ครอบคลุมทุกตำบล พร้อมทั้งจะอบรมให้แต่ละกลุ่มชมรม เขียนโครงการขอรับเงินจาก องค์การบริหารส่วนตำบลมาทำกิจกรรมของกลุ่มชมรม ในปี 2559

มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ที่ตั้งสำนักงานโรงพยาบาลบัวใหญ่ จะจัดพนักงานร่วมออกหน่วยอำเภอเคลื่อนที่ จัดกิจกรรมการรับจดทะเบียนคนพิการ แจกแผ่นพับความรู้เรื่องแนวทางการสร้างกลุ่มชมรมให้เข้มแข็ง และแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าร่วมเวทีระดมความคิดในการสร้างกลุ่มชมรม ช่วยเหลือคนพิการของตนเอง แล้วนำเสนอที่ประชุม จากนั้น อภิปรายหมู่ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ ของตำบลหนองแจ้งใหญ่ แล้วให้ผู้ร่วมเวทีจัดทำแผนการพัฒนากลุ่ม ชมรมคนพิการ ตำบลบัวใหญ่

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ได้จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาเพื่อดูแลคนพิการของตำบลบัวใหญ่ โดยมีตัวแทนทุกหมู่บ้าน มีการคัดเลือกกรรมการดำเนินการ และมีนัดหมายจะทำระเบียบ ของกลุ่มในกลาง เดือนมกราคม 2559 มอบคู่มือการพัฒนาคนพิการจากการถอดบทเรียน กรณีกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่

สรุปผลการสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ ผู้การขยายผลให้เกิดการนำปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ พบว่า หน่วยงานที่เข้าร่วมเวที สนใจ ที่จะนำไปขยายผล คือ หน่วยงานด้านปกครอง จะประสานการช่วยเหลือแก่คนพิการที่ยากลำบาก เช่นเงินสงเคราะห์คนละ 2,000 บาท การสร้างบ้านคนพิการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จะปรับปรุงฐานข้อมูลคนพิการภายในอำเภอ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริการคนพิการตามสภาพความจำเป็น และสนับสนุนให้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดตั้งกลุ่มชมรมคนพิการทุกตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดงบประมาณสนับสนุนงานคนพิการโดยประสานกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และจะสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการ

5.2 อภิปรายผล

บทเรียนองค์ความรู้ ในเรื่อง การจัดการของคนพิการ พบคนพิการทั่วไป เมื่อทราบว่าตนเองพิการ จะไม่ยอมรับ มีความรู้สึกกลัว รู้สึกหดหู่ รันทดใจเมื่อพบเห็นคนพิการซึ่งเป็นเรื่องปกติของคนเมื่อเกิดความพิการเพราะไม่คิดว่าจะเกิดขึ้นกับตนเอง ส่วนการจัดการตนเองนั้นคนพิการจะทำใจอยู่กับสภาพที่ตนเองเป็น พยายามฟื้นฟูสภาพตนเองให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันและเรียนรู้ที่จะทำให้ดีขึ้น ให้กำลังใจตนเอง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น
อยากประกอบอาชีพ อยากช่วยเหลือคนพิการด้วยกัน และคิดว่าความพิการมิได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต เกิดความมั่นใจในตนเอง จึงสามารถจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อสามารถจัดการตนเองได้ก็จะเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรคนพิการ เพื่อช่วยเหลือกันเองในกลุ่มคนพิการเพราะมองว่าการรวมกลุ่มจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันของคนพิการ มีการสร้างพลังให้กันและกัน ทำให้เข้าถึงสิทธิของคนพิการ และทำประโยชน์ให้กับครอบครัว ชุมชน สังคมได้เหมือนกับคนที่ไม่พิการ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ ฟื้นฟูสภาพจิตใจที่มี 6 ขั้นตอน คือ
1. ขั้นได้รับการยอมรับ รับฟัง 2. ขั้นการปลอบโยน 3. ขั้นปรับทัศนคติ 4. ขั้นยอมรับความพิการ 5. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และ 6. ขั้นมีความสามารถในการตั้งเป้าหมายในชีวิตได้
(ทวี เชื้อสุวรรณ 2551, หน้า 8-9 อ้างใน ขวัญฤทัย ไชยศรี 2555.)

บทเรียน องค์ความรู้ ในการจัดการตนเองของครอบครัวคนพิการ

ผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อมีคนพิการเกิดกับครอบครัว จะเกิดความรู้สึกทำใจไม่ได้ เกิดความท้อแท้และผิดหวัง มีความทุกข์ หนักใจ รู้สึกว่าไม่มีใครจะปรับทุกข์ได้ และให้ความสนใจกับคนพิการจนลืมเรื่องคนที่เกี่ยวข้องอีกหลายคน จากความรู้สึกดังกล่าว ทำให้การใช้ชีวิตไม่มีความสุข การจัดการตนเองของคนในครอบครัว ใช้วิธีการมองโลกในแง่บวก โดยมีวิธีการปรึกษาผู้รู้ เพื่อรับคำแนะนำ จากเพื่อนบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน หมอ ในเรื่ององค์ความรู้ในการดูแล

คนพิการ ปรึกษากันระหว่างคนในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้องว่าจะจัดการอย่างไรในการดูแลคนพิการและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สรุปวิธีการจัดการ ดังนี้คือ ตั้งสติและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พุดคุยร่วมกันวางแผนเพื่อดูแลคนพิการที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่าให้เกิดความกดดันกับคนพิการได้ สร้างความเข้มแข็งท่ามกลางความอ่อนแอของคนในครอบครัวยอมรับกับสภาพความพิการของสมาชิก ถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในวางแผนดูแลเพื่อที่จะต้องเลี้ยงดูเขาตลอดไปให้ดีที่สุด ใช้หลักธรรมะเข้าช่วยในการเยียวยาสภาพจิตใจว่าทุกสิ่งย่อมเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ก่ออยู่ ยอมรับ อดทน อดกลั้นกับสาหัส คำพูดของคนจากสังคมภายนอก แบ่งบทบาทของสมาชิกในครอบครัวตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละคนและให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมและรับรู้ถึงสภาพความพิการ ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรอนงค์ สงเจริญ 2551, หน้า 3 อ้างใน ขวัญฤทัย ไชยศรี.2555) กล่าวว่าปฏิกิริยาทางจิตใจของคนพิการและครอบครัวที่มีลูกพิการมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตกใจและปฏิเสธความจริง เมื่อแพทย์บอกว่า ผู้ป่วยมีความพิการ ครอบครัว ขั้นโกรธ จะรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรมและรู้สึกหมดทางสู้ เกิดความรู้สึกโกรธและขมขื่น สมาชิกในครอบครัวอาจกล่าวหาและโทษกันเอง ขั้นต่อรอง เริ่มยอมรับความจริงและเงื่อนไขบางประการ เช่น ยอมรับว่าพิการจริง แต่ก็อาจยังมีวิธีรักษาหายได้ หรืออาจไปขอความเห็นจากแพทย์ท่านอื่น ด้วยหวังว่าจะมีคำวินิจฉัยใหม่ทั้งหมดนี้ก็เพื่อสร้างความหวังว่าทุกอย่างจะดีขึ้น ขั้นโศกเศร้า ความเศร้าโศกเป็นสิ่งที่ตามมา เมื่อตระหนักถึงความเป็นจริงและการยอมรับว่าไม่สามารถหลีกเลี่ยงนี้ได้ เช่น พ่อแม่ที่เคยวาดภาพไว้ว่า ลูกจะเกิดมาสมบูรณ์พร้อมก็จะโศกเศร้า กบการสูญเสียเพราะในความเป็นจริงแล้วลูกมีความพิการและ ขึ้นยอมรับความจริงเมื่อพยายามทำทุกวิถีทางแล้ว แต่ก็ไม่สามารถแก้ไข ความพิการได้ คนพิการและครอบครัวก็จะมาถึงจุดที่ยอมรับความจริง ซึ่งอาจต้องใช้เวลามากกว่าจะมาถึงจุดนี้

5.3 องค์ความรู้ในการดูแลคนพิการของคนในครอบครัว

ที่พบว่าองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดูแลคนพิการพื้นฐานพอที่สรุปได้ว่า ต้องมีความรู้เรื่องการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การรักษาและการพัฒนาทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก การศึกษา การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัย ในครอบครัวสำหรับคนพิการ ด้านสังคม และ ด้านอาชีพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนัญญา เจียนรัมย์(2556) ได้ศึกษาความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ

ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาชีพและรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง

5.4 กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดพัฒนาคณพิการ จังหวัดนครราชสีมา

ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นใช้หลักการ การมีส่วนร่วมของคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจที่จะดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนาได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผนหาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปคำตอบ และถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงงาน ซึ่งสถานการณ์ของคนพิการที่เผชิญอยู่ ได้แก่ การเข้าถึงไม่ถึงสิทธิด้านต่างๆ ที่เกิดจากความพิการทำให้ไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร การไม่บัตร์คนพิการซึ่งจะทำให้เข้าถึงไม่ถึงสิทธิต่างๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้ดูแลหรือคนในครอบครัวยังไม่รู้ถึงสิทธิของคนพิการด้านต่างๆ และเกิดจากผู้นำชุมชนยังไม่เข้าใจถึงสิทธิของคนพิการและขาดความสนใจ อีกทั้งองค์กรหรือกลุ่มชมรมคนพิการในระดับพื้นที่ ยังมีไม่ครอบคลุมและพื้นที่มีแล้ว ยังไม่เข้มแข็งพอในการช่วยเหลือคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการยังให้บริการคนพิการ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองไม่ครอบคลุม และยังขาดการทำเงินเชิงรุกทำแต่งงานตั้งรับ ด้วยข้อจำกัดของหน่วยงานเองซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิด CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (Community Based Rehabilitation) ที่กล่าวถึงอุปสรรคต่อการได้รับบริการสุขภาพ ที่คนพิการและครอบครัวอาจพบ ได้แก่ รัฐไม่มีนโยบายและกฎหมายหรือมีแต่ไม่เหมาะสม กรณีที่มีกฎหมายและนโยบาย อาจไม่ถูกนำมาบังคับใช้หรือไม่นำมาใช้ประโยชน์ และอาจมีการกีดกันหรือขัดขวางเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพให้คนพิการ อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ อุปสรรคด้านกายภาพและภูมิศาสตร์ ปัญหาด้านคมนาคม การเข้าถึงอาคารสถานที่และอุปกรณ์การแพทย์ อุปสรรคด้านข้อมูลและการสื่อสาร ความยากลำบากในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ เช่น คนหูหนวก อาจมี ความยากลำบากในการสื่อสารบอกอาการของตนแก่แพทย์ และข้อมูลด้านสุขภาพมักไม่มีอยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนพิการ

5.5 ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ คนพิการ ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้องคนพิการ

ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้เข้าไปร่วมทำงานโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการสนับสนุนให้คนพิการและบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานได้ทำงานร่วมกันในการบริการคนพิการให้เข้าถึงสิทธิคนพิการและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทำให้กลุ่มองค์กรด้านคนพิการ คือ ชมรมคนพิการ กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ การสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ได้แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ รูปแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งถือว่าเกิดผลดีต่อคนพิการและหน่วยงานที่ทำงานด้านคนพิการ รวมถึงนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 4 โครงการ ที่มีข้อค้นพบ เริ่มจากนักวิจัยมีความเข้าใจกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่านำมาแก้ปัญหาได้จริง นักวิจัยได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่ทำ ผลที่เกิดขึ้น กับคนพิการ ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานในตำบลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ นักวิจัยสามารถใช้ความรู้และทักษะไปดำเนินการในกลุ่มที่ครอบครัวมีลูกพิการทางสมองได้ ส่วนด้านคนพิการ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแล รู้จักประยุกต์ความรู้เดิมไปใช้กับเหตุการณ์ที่พบใหม่ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ผลที่เกิดขึ้นกับหน่วยงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ได้จัดตั้งกลุ่มจิตอาสาเพื่อดูแลคนพิการของตำบลบัวใหญ่ โดยมีตัวแทนทุกหมู่บ้าน มีการคัดเลือกกรรมการดำเนินการ และมีนัดหมายจะทำระเบียบ ของกลุ่มในกลาง เดือนมกราคม 2559 มีการ มอบคู่มือการพัฒนาคนพิการจากการถอดบทเรียน กรณีกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการ หนองแจ้งใหญ่ การสื่อสารองค์ความรู้ชุดประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุดคนพิการ สู่การขยายผลให้เกิดการนำไปปฏิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในระดับพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานที่เข้าร่วมเวที สนใจที่จะนำไปขยายผล คือ หน่วยงานด้านปกครอง จะประสานการช่วยเหลือแก่คนพิการที่ยากลำบาก เช่นเงินสงเคราะห์คนละ 2,000 บาท การสร้างบ้านคนพิการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบัวใหญ่ จะปรับปรุงฐานข้อมูลคนพิการภายในอำเภอ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริการคนพิการตามสภาพความจำเป็น และสนับสนุนให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดตั้งกลุ่มชมรมคนพิการทุกตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดงบประมาณสนับสนุนงานคนพิการโดยประสานกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และจะสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาดูแลคนพิการ ซึ่งเกิดจากการได้เข้ามามีส่วนร่วมของคนพิการ กลุ่มชมรม คนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

5.6 ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลวิจัยไปใช้เชิงพัฒนา

1.1 กระบวนการวิจัยควรให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมตั้งแต่ต้น เพราะจะรู้สึกเป็นเจ้าของงานในสิ่งที่จะทำจนจบ โครงการสามารถพัฒนางานคนพิการแบบต่อเนื่อง และสามารถประเมินผลได้เป็นระยะ

1.2 การถอดบทเรียนใช้วิธีการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้ถอดบทเรียนกับผู้รับการถอดบทเรียน ผู้ถอดบทเรียนต้องแจ้งจุดมุ่งหมายและวิธีการถอดบทเรียนให้ผู้รับการถอดบทเรียนที่ชัดเจน

1.3 การนำบทเรียนที่ถอดได้ไปใช้ ต้องสังเคราะห์เนื้อหาและวิธีการที่จะนำไปใช้ในแต่ละเรื่องให้ชัดเจนจัดทำเป็นรูปเล่ม

1.4 การขยายผลงานวิจัย โดยการจัดเวทีอภิปรายหมู่ จำนวนผู้เข้ารับฟังไม่ควรมีจำนวนมากเกินไปเพราะจะทำให้ไม่มีสมาธิในการฟัง

2. การทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องเครือข่ายที่หลากหลายทั้งในเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ ในงานพัฒนาคนพิการ

2.2 ควรศึกษาเรื่องชุมชนนักปฏิบัติในการส่งเสริมอาชีพสำหรับครอบครัวคนพิการ

2.3 ควรศึกษาเรื่องชุมชนนักปฏิบัติในการป้องกันความพิการในชุมชน

บรรณานุกรม

ขวัญฤทัย ไชยศรี.2555 วิทยานิพนธ์ เรื่องศึกษากระบวนการฟื้นฟูสภาพจิตใจคนพิการทางด้านร่างกาย ภายหลังกำเนิดและปัจจัยต่างที่ช่วยเกื้อหนุนต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของคนพิการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มยุรี ผิวสุวรรณและคณะ(2556)หนังสือ ชื่อ CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (Community Based Rehabilitation)พิมพ์ โดย ฟรีเมียม เอ็กซ์เพรส.

มาลีวรรณ สุขวัฒน์ .2552 ศึกษากระบวนการสื่อสารกับสาธารณชน กระบวนการตัดสินใจและปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อ การเข้าร่วมโครงการ จิตรประภัสสรตั้งแต่นอนอยู่ในครรภ์ ของเสถียรธรรมสถาน วารสารประชาสัมพันธ์และ โฆษณา ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ปี 2533(ฉบับพิเศษ 2)..141 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. 2547. การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน.2556 พิมพ์ที่สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 62 ถนนรัชดาภิเษก แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0 2229 2000 สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส).

สมจิต ชิวปรีชา. 2540.วาทวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย .

ส่วนตำบล สนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2557.

อนัญญา เจียนรัมย์(2556) ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ในเขตองค์การบริหาร

ภาคผนวก

รูปกิจกรรม

